

Nyugat-Pannónia természetvédelmi hálózata

A Kis-Balaton gazdag madárvilága a határtérség többi vizes élőhelyéhez hasonlóan vonzza Európa hobbimadarászait.

Fotó: Balaton-felvidéki NPI

2008 óta működnek szorosan együtt a nyugat-magyarországi és burgenlandi natúr- és nemzeti parkok. Elkötelezettségük és tapasztalataik az ökoturizmus kínálatának fejlesztésében vagy az infrastruktúra kialakításában határokon átnyúló, a Duna menti Szigetközi Tájvédelmi Körzettől északon, az Írottkő Natúrparkon át, a Kerkáig a szlovén határon délen.

A PaNaNet+ utódprojektben az Interreg V-A Ausztria-Magyarország program keretében a partnerek kompetenciája képezi a fenntartható, innovatív természeti turisztikai ajánlatok fejlesztésének és optimalizálásának alapját. A védett természet a nyugat-pannon térségben egész

éven át élvezhető – a sík vagy dombos táj, de mindegyiknek a pannon éghajlat teszi ezt lehetővé. Ezt az előnyt, és a hangulatában is jó határokon átnyúló együttműködést a projektpartnerek most 2020-ig számos tevékenység javára fordítják. Erre összesen hárommillió eurós költségvetés áll

rendelkezésre. Ebből a projektben részt vevő három magyar nemzeti park (Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság, Fertő–Hanság Nemzeti Park Igazgatóság, Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság) összköltségvetése mintegy 1,5 millió euró.

A védett területek növelik az életminőséget
A közös természeti és kulturális örökség védelme, a védett területek fontosságának megismertetése az életminőség szempontjából, a helyi lakosság számára ugyanakkor diverzifikált hozzáadott érték képzése – így lehet összefoglalni a PaNaNet+ általános céljait.

Az Alpok nyúlványai és a Balaton-felvidék, a Duna és a Mura között fekvő 16 védett terület a hihetetlenül sokféle élőhelytípussal és a benne élő állat- és növényfajokkal rendkívül vonzó vidék a természet szerelmesei számára. Ezt a régiót lehet és kell egész éven át látogatható természeti úti célként még erősebben pozícionálni Európa szívében. Ezek a natúr- és nemzeti parkok régóta nélkülözhetetlen imázshordozóvá váltak a turizmus számára.

Napirenden

A projektfejlesztés során minden partner meghatározta a természeti

élménykínálatának továbbfejlesztésére irányuló konkrét igényét, figyelembe véve mindkét ország turisztikai stratégiáját. Többek között a következő tevékenységek megvalósítását tervezik a partnerek: a védett területek látogatói infrastruktúrájához kapcsolódó új működési és tervezési iránymutatások kialakítása, a környezeti nevelés minőségi kritériumainak meghatározása, kétoldalú sajtóutak szervezése természetélmény témában, információs táblák kihelyezése, a PaNaNet régió útikalauzának elkészítése, egy osztrák–magyar szakmai szótár kiadása a

természetvédelem és a természeti élmények témakörében, valamint önkéntes programok megvalósítása a védett területeken.

Burgenlandban ismét mind a hat natúrpark és a Fertő-tó – Fertőzug Nemzeti Park részt vesz a projektben, ehhez csatlakozott a Burgenland Tourismus (A Természeti Élménynapok továbbfejlesztése). Magyarországon három nemzeti park működik együtt (összesen tízből): Fertő–Hanság, Balaton-felvidék és Őrség. Természetesen a következő újságok rendszeresen beszámolnak a projekt megvalósításának mérföldköveiről.

Interreg
Austria-Hungary

European Union – European Regional Development Fund

PaNaNet+

Készült az INTERREG V-A Ausztria-Magyarország Program - ATHU003 számú - PaNaNet+ rövidcímű projekt keretében. A PaNaNet+ projekt az Európai Regionális Fejlesztési Alap támogatásával valósul meg.

A PaNaNet+ szereplői

Tájvédelmi körzetek, natúrparkok, nemzeti parkok

Ki és hol?

Egy összetett pályázat kidolgozása nemcsak tervszerű határon átnyúló együttműködést, hanem hozzáértést is feltételez minden releváns területen. A Regionalmanagement Burgenland (RMB) két munkatársa, DI Thomas Böhm és Mag. Andrea Sedlatschek által koordinált projektpartnerek jó két évvel ezelőtt kezdték el körvonalazni a közös célokat és felvázolni az ezek eléréséhez szükséges tevékenységeket.

Fotó: Natúrpark Neusiedler See - Leithaggebirge / Címadom

Partnerek északról délre és nyugatról keletrre

A PaNaNet+ projekt vezető partnere a Burgenlandi Natúrparkok Munkaközössége az RMB szervezeti struktúráján belül. Az előző 2008–13-as projektidőszakhoz hasonlóan a Fertő-tó – Fertőzug Nemzeti Park is a hálózat tagja. Az ökoturisztikai és marketing célkitűzések kiemelt szakmai felelőse és gondozója a Burgenland Tourismus. A magyar oldal védett területeinek természetvédelmi kezelői a Fertő–Hanság, az Őrségi és a Balaton-felvidéki Nemzeti Parkok. Stratégiai partnerként – tehát nincs pénzügyi szerepvállalásuk a projektben – Burgenland Tartomány Iskolatanácsa, a Pedagógiai Főiskola (Eisenstadt), az Osztrák Natúrparkok Szövetsége és a Burgenlandi Természetvédelmi Szövetség vesz részt.

Hol és miként jelenik meg a faji sokszínűség, hol található a legérdekesebb élőhelyek? A következő területek képezik a régió közös természeti örökségét:

Fertő tó – Lajta-hegység Világörökség Natúrpark

Az ökoszisztéma palettája a Lajta-hegység erdővel borított gerincétől, a meszes homokkőn található száraz gyepeken át egészen a nádas övezetig és a Vulka kicsiny deltájáig terjed. Ezernyi cseresznyefa díszíti a tájat. E natúrpark a Ramsari Egyezmény hatálya alá

Számos kőfejtő működött egykoron a Lajta-hegységben. Egy natúrparkfelfedező túra során ezen felhagyott kőfejtőkben akár fossziliákra is bukkanhatunk a mészkőben.

tartozó területek, illetve a Fertő-táj az UNESCO világörökség része.

Fertő tó – Fertőzug Nemzeti Park

Ausztria második legrégebbi nemzeti parkja, amelyet a Természetvédelmi Világszövetség (IUCN) elsőként ismert el és az első határon átnyúló park is volt, amely a tómedence déli és keleti részét foglalja magába termé-

tesett lápvidéken, a Hanságban rét- és erdőterületek csatlakoznak. A terület geológiáját a fertőrákosi kőfejtőben lehet tanulmányozni.

Szigetközi Tájvédelmi Körzet

A Duna a földtörténeti idők során egy óriás szigetet „púpozott fel” (amely a terület német nevében érhető tetten: Kleine Schüttinsel) a főág és a Mosoni-

szőlőültetvényekkel, sövényekkel, eperföldekkel, gesztenyésekkel és nedves rétekkel. Az erdőket szelídgesztenyével elegyes gyertyános-tölgyesek alkotják. A nagymartoni dombokon a füleskuvik is költ.

Lánszéri-hegyek Natúrpark

Ez az Alsó-Ausztriáig ívelő természetvédelmi terület változatos kultúrtájával első sorban a túrázókat és a kerékpárosokat vonzza. Az útvonalak egyebek mellett a Pál-hegyre (Pauliberg), Ausztria „legfiatalabb” vulkánjához, a lánszéri váromhoz és a rekonstruált schwarzenbachi kelta településhez vezetnek.

Geschriebenstein Natúrpark

A 884 méter magas Írott-kő körüli, határon átnyúló területet foglalja magába. A hegyen lévő kilátó páratlan körpanorámát nyújt az Alpoktól a Kisalföldig, egész évben látogatókat vonzva. Kiterjedt gyertyános-töl-

falakon olyan növények élnek, amelyek a hideg-nedves klímát szeretik, a déli fekvésű meredélyeken viszont mediterrán fajokkal lehet találkozni. Magyarországon számos növényfaja csak itt fordul elő. Megemlítendő még az a több száz forrás is, amely a natúrparkban ered.

Ság-hegyi Tájvédelmi Körzet

A több millió éves vulkán maradványa, a Ság-hegy kimagaslik a környező Kisalföld síkjából. A hegy tetejét bazaltbánya termelte le, a követ főképpen a vasútépítésekhez használták fel. A terület 1975 óta áll természetvédelem alatt. A hegy déli lejtőin szárazgyepekkel mozaikos erdő található.

Őrségi Nemzeti Park

Magyarország délnyugati sarkában 2002-ben alapították ezt a nemzeti parkot. A kultúrtáját kisléptékű, mozaikos szerkezet jellemzi, láprétejein jégkori reliktumfajok tenyésznek, forrásaiból

bormúzeum (Moschendorf) számítanak a legszebb kirándulási céloknak.

Rába-Őrség-Goricko Natúrpark

A határtérség sokszínűsége leginkább a trilaterális natúrpark osztrák oldalán válik láthatóvá: változatos táji formák, nyelvek, a Rába menti helyi ízek és kedves dombok jellemzik a területet. Elszórt házakból álló szóróványtelepülések, szeres falvak, nadrágszj parcellák, fajgazdag rétek adnak a túrázóknak hosszan tartó élményt.

Balaton-felvidéki Nemzeti Park

Erdők, mezők, lápok adják otthonát a Balaton-felvidék sajátos flórájának és faunájának. A nemzeti parkhoz tartoznak a Tapolcai-medence láprétejei vagy a Keszthelyi-hegység több kilométeres barlanglabirintusai is. A Kis-Balaton a hobbiornitológusok első számú célterülete.

Tiszta időben a Fertő tó keleti partjáról a Schneeberg egyedülálló panorámája tárul elénk.

Fotó: Fertő-Hanság NPI / Hellingner

kristálytisza víz csobog. A gazdag kulturális örökséget nemcsak templomok, parasztházak és haranglábak alkotják, hanem a fazekas-mesterség is nevezetes.

Mura Menti Tájvédelmi Körzet

A Mura magyarországi partján található ez a védett terület a szinte érintetlen vadonban. A 30 km hosszú partszakaszon számtalan természetes biotóp őrződött meg. Kis szigetek, kavicszátonyok fékezik a víz sodrását, az elhagyott folyókanyarulatokat sűrű ártéri fű- és nyírfaerdők veszik körül. Különösen fajgazdag a halfauna.

Kerka Mente Natúrpark

A Kerka bár Szlovéniában ered, legnagyobb részét Magyarországon folyik. A védett területhez tartozik az Őrség déli része, Göcsej nyugati fele és a Hetés egy része, amelynek a sík Murapart adja a lezárását. A hagyományos gazdálkodási módoknak köszönhetően botanikailag értékes rét- és legelőterületek maradtak meg itt.

Weinidyle Natúrpark

A pannon síkságba történő átmenetet a Pinka és a Strém völgyében mozaikos táj jellemzi: a szőlők mellett, nagy fajgazdagságú mező-, erdő- és ligetes foltok váltakoznak, ezek adják a térség értékét. A szentkúti pincesor (Heiligenbrunn) és a nagysároslaci

A nemzeti parkok kiemelt feladatuknak tekintik a természetjárókat ki- és továbbképzését, ahogy ezt a Kerka-völgyben is teszik.

szetes homokgátakkal, szikes tavakkal, a fajgazdag szikes legelők maradványfoltjaival és a Hanság, az egykori lápvidék részeivel.

Fertő–Hanság Nemzeti Park

A déli tómedencéhez kapcsolódóan kiterjedt nádas öv húzódik, amelyhez a Répce mentén és a nagy részben természeti rekonstrukción

Duna között. Ennek természeti gazdagságát az ártéri erdőkben, láprétekben, folyókanyarulatokban tapasztalhatjuk meg. A bösi vízerőmű építése által okozott negatív hatásokat részben kompenzálni tudták.

Soproni-hegység Tájvédelmi Körzet és Natúrpark

A Soproni-hegység erdeiben az alpesek és a mélyebb fekvésű pannon tájak közötti izgalmas átmenet érhető tetten. A gneiszen és a csillámpalán lombos erdők díszlenek. A turistautak és tanösvények mentén felállított kilátókból megpillanthatjuk a Fertő tó víztükrét és nádasait.

Rozália-Kogelberg Natúrpark

A Soproni- és a Rozália-hegység kifutó hegyhátai között gazdag, változatos táj található, gyümölcs- és

Az első PaNaNet projekt egyik legnagyobb sikertörténete a burgenlandi natúrpark iskolák és óvodák létrehozása volt.

Fotó: Burgenländische Naturparke

Fotó: archivum - Őrségi NPI

Az Őrségi Nemzeti Parkban ne csak a természetre, hanem az egyedülálló kulturális és épített örökségre is szánjunk időt.

gyesek és bükkösök uralják, déli lejtőin pedig szárazgyepek, illetve szőlőskertek, gyümölcsösök formálják a tájképet.

Írott-kő Natúrpark

A Kőszegi-hegység magashegységi jellemzőket is mutat: a meredek szikla-

Ami eddig történt és a következő lépések

Az első PaNaNet projekt megvalósításáról és a tanulási folyamatról

Eredmények

2014 tavaszán a PaNaNet záró beszámolójában a következőket olvashattuk: „Összefoglalóan megállapíthatjuk, hogy ezen projekt keretében olyan lelkes csapat állt fel egy hosszú távú együttműködésre az osztrák–magyar határ régióban, amely kiváló példa egy jó gyakorlatra. Ahogy ez a benne létrejött, jövőre vonatkozó fejlesztési javaslatokból kitűnik, ez a kooperáció még sok mindent el tud érni – a szereplők további együttműködésének tehát semmi nem áll útjában ...”

Ténylegesen a hatásmechanizmusok két szintjét kell szem előtt tartanunk, ha a PaNaNet 2008–2014 eredményeit meg szeretnénk ítélni. Egyrészt azt, amelyet az összes tervezett tevékenység megvalósításával sikerült elérni, a közös PR-tevékenységtől kezdve a képzési programokon keresztül a természeti turizmus infrastruktúrájáig. Másrészt azt, ami a védett területek természetvédelmi menedzsmentjével foglalkozó határon átnyúló csapat létrejöttéhez vezetett, melynek központi célkitűzése a tudatformálás,

2014 márciusában a projektpartnerek az illmici nemzeti parki információs központban értékelték a hálózati együttműködés öt esztendejét.

a kínálat fejlesztése és az ökoturizmus. Megszámlálhatatlanul sok projekttegyeztetést, személyes találkozót, terjedelmes adminisztratív munkát és majdnem kétmillió eurós költségvetést fektettünk bele ezekben az években közösen abba, hogy mind a nyugat-pannon térség lakossága, mind a kirándulók és a térségben

pihenő vendégek felé közvetítsük, mennyire jelentős a natúr- és nemzeti parkoknak az életminőségre gyakorolt hatása.

A Lead Partner, a Regionalmanagement Burgenland koordinációja mellett – amely a tartomány hat natúrparkját is képviselte a projektben – minden projektpartner egyrészt feladatot

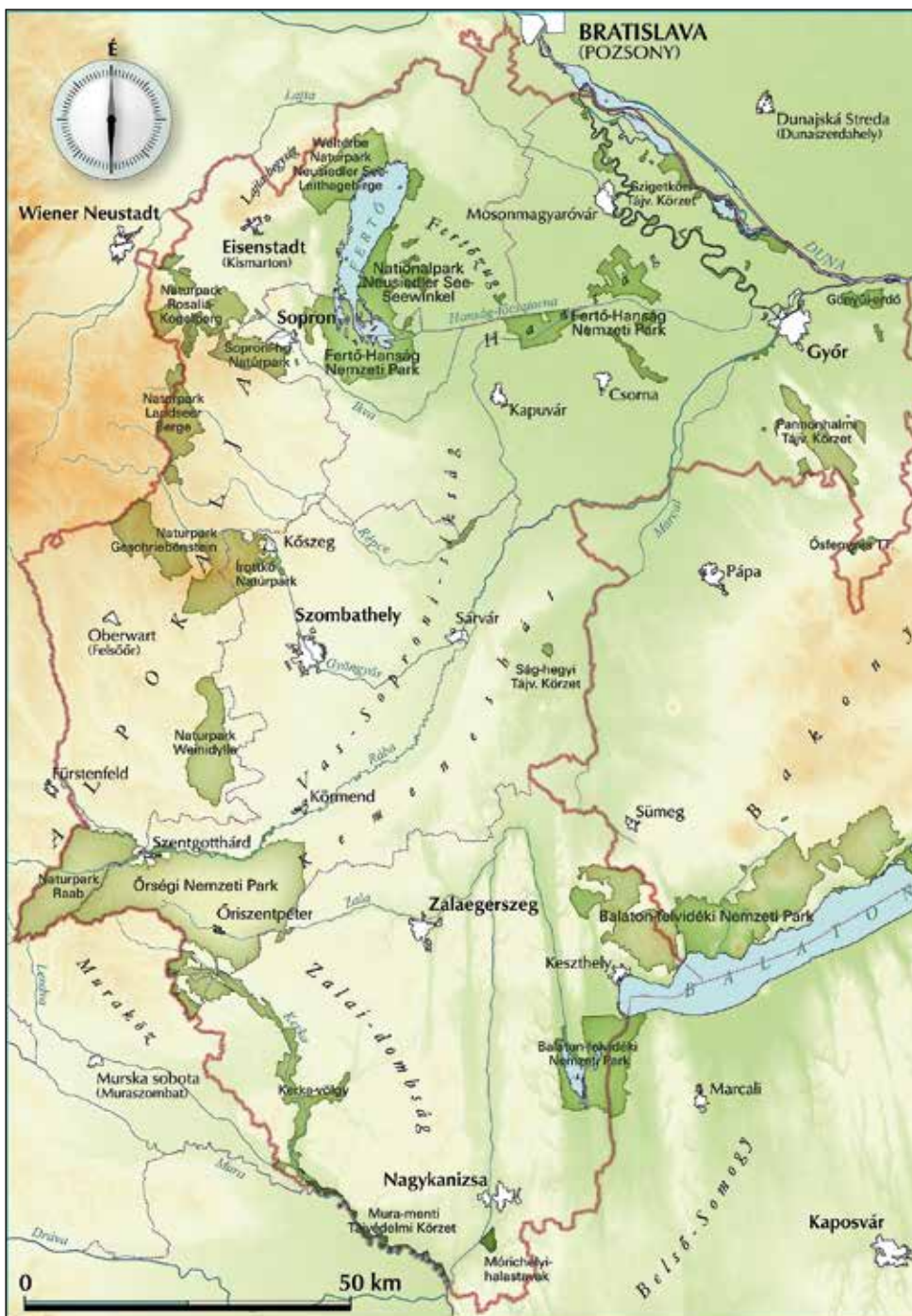
vállalt a munkacsomagokból, másrészt önállóan is megvalósított és finanszírozott projekttevékenységeket. A hálózatban az első PaNaNet projektben a három nyugat-magyarországi nemzeti park: Fertő–Hanság, Balaton-felvidék és Őrség, valamint a Nationalpark Neusiedler See – Seewinkel szerepeltek partnereként. Az volt a célunk, hogy mind a 16 természetvédelmi terület ismertségét fokozzuk, növeljük gazdasági és társadalmi elismertségüket a régióban, valamint a közösen kifejlesztett ökoturisztikai kínálatot piacéretté tegyük – és ezzel az egész régió arculatát a természeti élmény irányába mozdítsuk el. Az eredményekkel elégedettek lehetünk. A Nationalpark Neusiedler See – Seewinkel többek között

Az első lépések a PaNaNet+ -ban

A 2016. október végén a Fertő–Hanság Nemzeti Park területén található Hegykőn lezajlott kétnapos nyitó workshop és a 2017. január 25-én a dél-burgenlandi Bildeinben megtartott projektnyitó konferencia után a partnerek már bőven a megvalósítási szakaszban jártak.

irányelveiről szól. Ezzel a projektpartnerek legfontosabb bemutató-, látogató helyszíneinek felmérését, értékelését szeretnénk elvégezni – pl. a megfigyelőhelyek időszerű, egységes megjelenését célként kitűzve.

• A Burgenland Turizmus a természeti élménynapokat már áprilisban kiterjesztette a magyarországi védett területekre,

Folyók, szikes tavak, erdők, füves puszták, legelők, lápok és vulkánhegyek, mindezen élőhelyek, ökoszisztémák megtalálhatók a PaNaNet régióban a Dunától a Muráig.

2017 januárjában a határ menti Bildeinben (Beled) mutatták be a partnerek a PaNaNet+ projektet.

egy nagy figyelemmel kísért, a nyugat-pannon életterek típusairól szóló, magyar és német nyelvű 52 oldalas kiadvánnyal (mindmáig elérhető), egy, a természeti tájat 1:15000 méretarányban ábrázoló, kivetítő felületként felhasználható domborművel (mely az illmici Információs Központban található), a periodikusan megjelenő PaNaNet kiadványok tartalmi és formai szerkesztésével, valamint továbbképzések és egy tanulmányút lebonyolításával (Thayatal Nemzeti Park, VízAlatti Világ Schrems) járult hozzá a munkához. Ezen túlmenően a PaNaNet projekt eszközei tették lehetővé a nemzeti park látogatói infrastruktúrájának minőségi fejlesztését, pl. a Hölle [pokol] területén. Az első PaNaNet projekt zárókonferenciájára 2014. március 20–21-én, Illmitzben került sor.

• A PaNaNet újság Ön által kézben tartott száma is egyike a Nationalpark Neusiedler See – Seewinkel részéről koordinált kommunikációs tevékenységnek. Minden évben egy megjelenést tervezünk, a magyar nemzeti parkok és a burgenlandi natúrparkok hasonló megjelenésben fogják előállítani kiadványaikat.

• 2017 nyarán közös kritériumokat dolgoztunk ki a célcsoport-specifikus rendezvényekre. Minden projektpartner egy vezető – kiemelt témát vállalt, s így járul hozzá a változatos rendezvények létrehozásához a PaNaNet térség egészét illetően.

• Ugyancsak belekezdünk egy kétnyelvű kézikönyv elkészítésébe, ami a látogatói infrastruktúra

jelenleg a tapasztalatok értékelése folyik.

• Az őrségi „Lepkekaland”-ot 2017. május 12–14. között rendezték meg. A három nap alatt mintegy háromszázan vettek részt Ausztriából és Magyarországról az interaktív programokban (pl. lepkefutás).

• A „Miénk itt e ré!” című határon átnyúló diáknapokat 2017. május 5–6-án rendezték meg Kőszegen. A játékos versenyben idén először vettek részt burgenlandi iskolák diákjai is. A résztvevők újszerű élményeken keresztül ismerkedhettek meg a PaNaNet területek állat- és növényvilágával.

Felfedezési útmutató

Fedezze fel a PaNaNet hálózat natúrparkjait és nemzeti parkjait

Még a határtérség lakossága körében is csak kevesen vannak olyanok, akik Burgenland és Nyugat-Magyarország védett területeinek nagy részét felfedezték, bejárták volna. Természetesen a „felfedezés” nem csak egy egyszeri, rövid kirándulást vagy sportos biciklitúrát jelent, sokkal inkább egy „lelassított természeti élményről” van szó, amely elegendő időtöltést biztosít a megfigyeléshez, rácsodálkózáshoz és pihenéshez.

Íme, néhány tipp és útmutató a natúr- és nemzeti parkok természeti látnivalóhoz a Duna és a Mura között.

... a Fertő–Hanság Nemzeti Parkban

A Fertő tó déli partján, valamint a Hanság láprétegein a területek felfedezésében segítségünkre van néhány tanösvény. Olyan neveket viselnek, mint „Sziki őszi-rózsa”, „Közönséges rence” vagy „Hany Istók”. Ajánlatos hosszabb időt szánni a nemzeti park látogatóközpontjaira és kiállításaira: Lászlómajorban a bemutató majorság átfogó információkat nyújt a földművelés és vízhasználat történetéről, Sarródon, az igazgatóság épületében az információs anyagok mellett a nemzeti park régiós, helyi termékei is szerepelnek a kínálatban, a fertőújlaki Csapody István Természetiskolában bemutatják a táj jellemző élőhelyeit. Öntésmajorban, a Hanság kapujában, a helyi múzeumban a nemzeti park keleti részét bemutató átfogó kiállítás fogadja a látogatókat. Igen látványos a tavasz kezdetén a milliányi virágzó tavaszi tözike a Répce menti csáfordi erdőben. www.ferto-hansag.hu

... a Fertő-tó – Fertőzug Nemzeti Parkban

A Nemzeti Parknak mind az öt részterülete – így a legtöbb szikes tó is – autóval is elérhető, de a legtöbb dűlőt és gazdasági út csak a kerékpáros és gyalogos turizmus számára áll nyitva. Találhatók ott különböző méretű és eltérő magasságú kilátók,

A szikes tavak a Fertőzugban évente többször is változtatják arcukat.

Az Őrségi Nemzeti Park természeti környezete egyedülálló kapcsolódási lehetőséget biztosít nem csak az orchideákat „vadászó” természetfotósoknak.

amelyek alkalmasak a hosszabb távú megfigyelésre és/vagy a természetfotózásra. Hogy a különböző évszakokban melyik élőhelyen milyen látnivaló akad, azt az Illmitzben található, egész évben nyitva tartó információs központban tudhatják

A horvát határ mentén buja árterek között hömpölyög a Mura. (Balaton-felvidék NP)

meg a látogatók, teljes körű áttekintést pedig a nemzeti park honlapja kínál.

Kifejezetten a Hanság (Wasen) tájtörténelmével foglalkozik egy Tadenben (Mosontétény) a községi hivatalban működő kiállítás (nyitva: a hivatal munkaideje alatt).

www.nationalpark-neusiedlersee-seewinkel.at

... az Őrségi Nemzeti Parkban

Tavasszal a sárga sásliliom, kora nyáron az európai zergeboglár, valamint a vidrafű és a buglyos szegfű miatt érdemes túrázni az Őrségben – vezessen az akár a réteken, akár a nyírfákkal borított lápos területeken át. Tanösvények

vagy Árpád-kori kulturális műemlékek, régi paraszti udvarok és haranglábak teszik teljessé a látnivalók sorát. A Rába egy szakasza is a nemzeti parkhoz tartozik; természetesen dominálnak a tölgyes-bükkös erdők, melyek árnyékában

ritka moha- és páfrányfélék nőnek, valamint tözike, nár-cisz és csillagvirág virágzik. Nyáron a gombaszedőket vonzzák ezek az erdők. Bizonyára a bicikli számát a legjobb közlekedési eszköznek az Őrségben, ha fel akarjuk kutatni az itteni tipikus településeket és örtemplomokat.

A szalafői „Pityerszer” szabadtéri múzeumot mindenképpen javasolt felkeresni az Őrségi túra során. www.orseginemzetipark.hu

... a Balaton-felvidéki Nemzeti Parkban

A természetkedvelők körében talán a Kis-Balaton a nemzeti park legkedveltebb részterülete. A XIX. században leválasztották a tóról és 1952-ben természetvédelmi oltalom alá helyezték; ma több mint 250 madárfajnak ad otthont. Ezenkívül nagy számú rovar, póchal és réti csík él itt, valamint feltűnnek olyan emlősök is, mint a vidra és az aranyakál. Szabadon bejárhatjuk a „Búbos vöcsök tanösvényt”, csak túravezetővel a „Nagy kócsag tanösvényt”. Hegyvidéki hangulatot nyújtanak a Tátika-hegy lankái (a hegytetőn várrom található),

melyeket részben benőtt egy őserdő. Csak túravezetővel látogatható a Csodabogyós-barlang. A nemzeti parkot körbeveszi számos kialudt vulkán, melyeknek különleges a geológiája és fajokban gazdag növény- és állatvilágát is bemutatja. www.bfn.hu

A Tihanyi-félszigeten a látogatóközpont a vulkánokra és a levendulatermesztésre fókuszál. A Kovács-hegy mentén vezet a vadromantikus „Bazalt-út”.

Egész évben nyitva áll a kápolnapusztai bivalyrezervátum, melynek kiállítóközpontja a Kis-Balaton növény- és állatvilágát is bemutatja. www.bfn.hu

... a hat burgenlandi natúrparkban

A Geschriebenstein–Írott-kő Natúrparkban, Ausztria és Magyarország között található Burgenland

legmagasabb kiemelkedése. A több mint 500 km jelzett túraúton váltakozva találunk nagy, összefüggő erdőterületeket, szárazgyepes és szőlővidékeket.

A Fertő-tó – Lajta-hegység Natúrparkban a magassági rétegződésnek megfelelően gazdagon strukturált tájék helyezkedik el igen kis területen. A természeti és kultúrtájra tett túrák pazar kilátást biztosítanak.

A Lánzséri-hegység Natúrpark az Alpokaljából a Pannon-Alföldre végbemenő átmenetet jelképezi. Az imponáló, orchideafélékben való gazdagság mellett itt nagy számban bukkanhatunk ásatásokra és romokra.

Európa egyetlen, három országban elterülő natúrparkja, a Raab-Őrség-Goricko Natúrpark fő jellemzője az ártéri táj. A nagy ipari területektől való jókora távolság miatt itt sikerült megtartani a sértetlen természetet, például

a mocsaras vidékeken. A történelemről tanúskodó utakon átélhetjük Ausztria, Szlovénia és Magyarország kulturális sajátosságainak találkozását.

Változatos képet mutat a sövényekkel és gyümölcsösökkel tarkított Rosalia-Kogelberg Natúrpark. Jelzett tanösvényeken fedezhetjük fel a kultúrtájukat: várakat és kolostorokat; ezenkívül akadálymentesen megközelíthető állomások biztosítják a korlátlan természeti élményt. A Rohrbachban található hagyományos gyümölcsöket bemutató kertben több mint 100 faját tekinthetünk meg.

Az „Európai Zöld Öv” területén található a Weindylle Natúrpark, ahol az apró szőlőskertek között tett túrák során a Bormúzeumban (Moschendorf) fedezhetjük fel a bor hajdani és mai készítési módjait.

www.naturparke.at/Naturparke/Burgenland

A Fertő tó nyugati partján a kultúrtáj a nádgyűrűtől a Lajta-hegységig terjed.

Alois Lang az első közös PaNaNet újságról

Tisztelt Olvasó!

Ön most egy egyedülálló kezdeményezés eredményét tartja a kezében. A nyugat-pannon térség védett területei, az azokat kezelő nemzeti és natúrparkok négy önálló oldalt szentelnek a közös PaNaNet ügyeiknek úgy, hogy ezek az oldalak minden partner saját újságjában felhasználhatóak legyenek. A PaNaNet+ projekt négyéves megvalósítási időszakában (2016–2020) évente jelentkezünk Önnel, hogy bemutassuk mind az eddigi legfontosabb eredményeket, mind az új projekt tevékenységeit.

Az újság közös oldalainak szerkesztéséért felelős Nationalpark Neusiedler See – Seewinkel kommunikációs vezetőjeként nagy örömmel tölt el, hogy az 1993-ban útjára indított „Geschmutter – Kócsagtoll” nemzeti park újság – aminek hamarosan ünnepejlük 100. megjelenését – struktúrájában és arculatában mintaként szolgálhat

e közös, nyomtatott PaNaNet szócínek. Az elmúlt közel 25 évben olvasóink folyamatos építő kritikája és kollégáink elkötelezett szakmaisága teremtette meg a siker alapját, amit most partnereinkkel közösen próbálunk meg továbbfejleszteni és térben

kiterjeszteni az osztrák–magyar határtérség egészére.

Nyugat-Pannónia egyedülálló gazdagsággal és sokszínűséggel bír az élőhelyek tekintetében. Bizom benne, hogy a PaNaNet újságok is hozzájárulnak azok megismeréséhez, illetve kedvet, étvágyat csinálnak azok személyes felkereséséhez, a csodás természeti környezetünk átéléséhez.

A Fertő-parti Illmitzről kívánok a tisztelt és kedves olvasóknak nyugodt időt közös újságunkhoz.

Alois Lang

KÓCSAGTOLL

9435 Sarród, Rév-Kócsagvár Pf.: 4. Tel.: 99/537-620, 537-622 Fax: 99/537-621, fhnpitkarsag@fhnp.kvvm.hu • http://fhnp.nemzetipark.gov.hu
7142 Illmitz, Hauswiese, Tel.: 02175/3442, info@nationalpark-neusiedlersee-seewinkel.at • www.nationalpark-neusiedlersee-seewinkel.at

2017. TÉL

A nyári lúd az egyetlen olyan vadlúdfaj, amely rendszeresen fészkel, emellett szinte egész évben megfigyelhető a Fertőn. Vannak olyan egyedek ugyanis, melyek még a téli hónapokat is nálunk töltik – a madárbarátok és a téli túrázók legnagyobb öröme. A többség azonban késő ősszel „elhúzz” délebbre. Hogy merre indulnak és hová jutnak el – ezt ma már műholdas jeladókkal követik nyomon a Fertő-Hanság Nemzeti Park munkatársai.

A világháló korában már egyáltalán nem meglepő, hogy nemcsak a kisgyerekeknek van mobiljuk, hanem akár a vadmadarainknak is lehet – no nem telefonjuk, de önmagát feltölteni képes napelemes jeladójuk. Így gyakorlatilag élete végéig nyomon követhető egy-egy madár útja, felbecsülhetetlen adatállománnyal segítve a madarak életével és szokásaival foglalkozó természetvédők és kutatók munkáját.

A nyári ludak gyűrűzése, majd később terepi azonosításuk már régóta folyik Magyarországon is, a mikroelektronika azonban ennél már sokkal korszerűbb megoldást kínál: a nagy testű madarakra műholdas

A nagy testű madarakra műholdas nyomkövetőket erősítenek. A könnyű, műanyag nyakgyűrűbe épített szerkezetek olyan méretűek, hogy nem zavarják a madár életmódját, ugyanakkor a rajta lévő kódot akár távcsővel is leolvashatják.

Fotó: FHNP – Pellinger Anita

nyomkövetőket erősítenek. Ezek a könnyű, műanyag nyakgyűrűbe épített szerkezetek olyan méretűek, hogy nem zavarják a madár életmódját, ugyanakkor a rajta lévő kódot akár távcsővel is leolvashatják azok, akik távolból figyelik a ludakat. De ami a legfontosabb: ez a kis szerkezet állandó és élő GPS-adatokat küld saját pozíciójáról a GSM hálózaton keresztül, így a Fertő-Hanság Nemzeti Park munkatársai akár egy laptopról is pontosan követhetik a megjelölt egyedek útját. Erre pedig egyre nagyobb szükség

van, hiszen a klímaváltozás hatásai miatt jócskán megváltoztak az utóbbi években a vadon élő állatfajok táplálkozási és vonulási szokásai.

A nyári lúd egy kifejezetten hűséges madárfaj. Tartós párkapcsolatban él, emberi szóhasználatnál ezt akár „házastársi hűségnek” is nevezhetjük, ami nem olyan gyakori kötődés az állatvilágban. A fiókákat is közösen nevelik: a gúnár már a kotlás idején is örökdió a fészkek és a tojó körül, a tojásból kikelt fiókákat pedig együtt vezetgetik a legelőkön.

A sarródi Kócsagvártól

Mekszikópusztára vezető úton májusban gyakori látvány a nyári ludak közös családja menete: a szülők elől és hátul gondosan közrefogják az akár tíz, libasorban totyogó fiókát. A kis libák között persze nagy a pusztulás a tavaszi hónapokban. A nyári lúd az első költő madár a környéken március végén: áprilisban már kikelnek a tojások, de az éjszakai hűvös időkből sok fióka megfázik vagy ragadozók áldozata lesz. A fészkelje alig fele éri meg a nyár végét – emiatt a jeladókat is jobbára az idősebb egyedek kapják.

Néhány madáron volt már korábban is hasonló szerkezet, de egy osztrák-magyar interreges pályázat segítségével idén tavasszal tíz nyári lúd kapott GPS-szel felszerelt nyakgyűrűt. A költés és fiókanevelés nyári hónapjai után október második felében a Fertőn fészkelő családok

többsége szétrepesztette a Kárpát-medencében, de a korábbi években jeladóval ellátott madarak egyike Észak-Olaszországig is eljutott. Az idei jelöltek közül hárman már a fonyódi berekben időznek, egyiküket a Hortobágyon regisztrálták, a többi október végén még a Fertő körül volt megfigyelhető. A program során a nemzeti parknál éveken keresztül figyelik és rögzítik a madarak élőhelyi adatait. Ha egy jeladó hosszán ugyanarról a helyről jelez, nagy valószínűséggel elpusztult a madár. Az egyik korábban megjelölt gúnár, „Rudi” nyakgyűrűjét például olasz vadászok küldték vissza Sarródra. Nálunk akkoriban éppen védett volt ez a faj, a környező országokban azonban szabad volt a vadászatuk.

A nyári ludakat korábban tavasszal gyűrűzik

meg a Fertő-Hanság Nemzeti Park munkatársai, a nagy testű madarak ugyanis nehezen megfoghatóak. Tavasszal, a költés idején szinte egyszerre dobják le a tollazatukat, a madarászok pedig kihasználják a vedlés röpképtelen heteit, ilyenkor viszonylag könnyebben meg tudják közelíteni a nem ritkán négykilós és rendkívül gyors példányokat. Az idén meggyűrűzött tíz madártól azt remélik, újabb adatokat szerezhetnek arról, milyen irányba indulnak a nálunk költő párok, hol és meddig találnak ideális élőhelyet maguknak, és ott hogyan alakulnak a táplálkozási lehetőségeik. Mivel a Fertő tó kiváló költőhely a számukra, a Kócsagvártól biztosan abban, jövő márciusban mind a tíz megjelölt nyári lúd visszatér a szikes tó partjára. És minden bizonyosan hangos gágogással köszönnek is majd.

TOVÁBBI INFORMÁCIÓK:

www.xeno-canto.org/species/Anser-anser

Fotó: FHNP – Pellinger Anita

Megújul a Fertő-táj és a Hanság

Több mint 2,5 milliárd forintos beruházás valósul meg a következő években

A Fertő–Hanság Nemzeti Park területén nagyszabású munkálatok kezdődnek el. A Fertő-táj, továbbá a Hanság természetes élőhelyeinek komplex helyreállítása és fejlesztése is szerepel a tervek között.

– A Fertő–Hanság Nemzeti Parknál két sikeres pályázatunk nyomán igen fontos munkák indultak, illetve kezdődnek el – közölte Fersch Attila, a nemzeti park pályázatkezelési osztályvezetője. – A Fertő-táj, továbbá a Hanság természetes élőhelyeinek komplex helyreállítása és fejlesztése összességében több mint 2,5 milliárd forintos beruházást jelent. A projektek fő célja védett területeink, illetve a Natura 2000 élőhelyek természetességének javítása, az ökológiai folyamatok nyomon

A nemzeti park egyes területein már elkezdődtek a munkák.

követése és a területkezelési infrastruktúra bővítése.

A rekonstrukcióval érintett, jelenleg elszigetelt gyeptoltok helyreállításával, összenyitásával és a vízellátás javításával jelentősen javul a Natura 2000 területek ökológiai állapota. A természetvédelmet szolgáló fejlesztések során napirenden lesz a szikes élőhelyek rekonstrukciója. A gyepek közötti

egykori belvízelvezetők, funkciójukat veszített vízgazdálkodási létesítmények átalakítása és új vízszabályozó műtárgyak építése, az ökológiai vízigény kielégítéséhez szükséges árkok, csatornák rehabilitációja is megvalósul. Ezáltal a Fertőt övező nádasok vízellátása is javulni fog. A Hanság területén a Fehér-tó, a Barbacsi-tó és a Kónyi-tó természeti értékmegővése is megtörténik. A tavak medrében felgyülemlett iszapréteg eltávolításával és a nádszegély foltszerű csökkentésével lassítható a tavak feltöltődési folyamata, így változatosabb, mozaikos élőhely hozható létre. Az új vízszabályozó műtárgy építésével javul a Kónyi-tó vízellátása, és így megőrizhető a számos védett faj élőhelyül szolgáló terület. A projekt keretei között megújul a Hany Istók tanösvény is. Az új információs táblák részletes leírásokkal

szolgálnak majd a kirándulók számára, és további fejlesztési elemekkel kiegészülve új programok elindítását teszik lehetővé. Az Esterházy Madárvárta mellett rönksztalokból és padokból pihenőhely készül a kultéri programokhoz. Kerékpárok, távcsövek, mikroszkópok is szolgálják majd a látogatók természetközeli élményét.

– A nemzeti park védett növény- és állatvilágát számos fajmegőrzési intézkedéssel óvjuk – folytatta Fersch Attila. – Például lápi póc szaporító helyet alakítunk ki a hidegségi tőzegtónál, ahonnan a jövőben mind a Fertőre, mind a Hansági kisvizetekbe visszatelepíthető lesz ez az őshonos faj. De megkíséreljük a hazánkból kipusztult karsú pástorbotmoha (Hamatocaulis vernicosus) visszatelepítését is a kis-tómalomi láprétre. Emellett

A zsilipek javítását is elvégzik a szakemberek.

komoly feladataink egyike a fás- és lágyszárú özönfajok – így a selyemkóró, japán keserűfű, gyalogakác, bálványfa – irtása, és a cserjésedett gyepek helyreállítása. Felszámoljuk az illegális hulladéklerakókat, a használaton kívüli épületeket lebontjuk. A vagyonkezelési és természetvédelmi munkához szükséges gépparkunkat csaknem húsz mezőgazdasági eszköz és jármű beszerzésével bővítjük, a földutakat pedig felújítjuk. Fejlesztjük az állattartásra szolgáló létesítményeket is, így például a Hídi majort. A természetes és természetközeli élőhelyek kiterjedésének növelésével a legeltetési lehetőségek gyarapítására is ügyelünk – vázolta az előtűk álló beruházás főbb elemeit a pályázatkezelési osztályvezető. Hozzátette: a beavatkozások révén úgy a Hansági, mint a Fertői természeti látványosságok

megközelíthetősége és bemutathatósága is javul, így a projektek közvetve jelentősen segítik a térségben egyre jobban kiteljesedő ökoturizmust is.

A BERUHÁZÁS ADATAI

A projekt a Fertő–Hanság Nemzeti Park Igazgatóság és a Kisalföldi Erdőgazdaság Zrt. konzorciumi együttműködésében, az Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatóság, a Kapuvári, a csornai, a lébenyi és a kónyi önkormányzat együttműködő partnerségével valósul meg. Mindkét projekt az Európai Regionális Fejlesztési Alap százszázalékos támogatásával jön létre, a Környezet- és Energiahatékonyság Operatív Program (KEHOP) keretében. A Fertő-tájat érintő munkálatok határideje 2020. november vége, míg a Hansági rekonstrukció tervezett befejezési dátuma 2021. január 31.

Fersch Attila pályázatkezelési osztályvezető.

Kerekes székből is szép lehet a világ

A nemzeti park vezetése gondol a fogyatékkal élőkre is

Ha egy családban fogyatékos gyermek vagy felnőtt él, nem sok esély van arra, hogy közösen kiránduljanak a természetben. Ezért a nemzeti park tíz speciális biciklit szerzett be. A PaNaNet program keretében a szakemberek a fogyatékos gyerekek környezeti nevelésének külföldi tapasztalataival ismerkedtek.

A Fertő–Hanság Nemzeti Park Igazgatóság magyar és osztrák környezeti nevelőknek, sérült gyerekekkel foglalkozó fejlesztő

pedagógusoknak szervezett tanulmányutat Nürnberg térségébe. Az altdorfi fejlesztő intézetben testi és szellemi fogyatékosokat nevelnek, gondoznak. Az INTERREG V-A Ausztria–Magyarország Programban megvalósuló PaNaNet+ projekt egyik kiemelt célja ugyanis a sérült és fogyatékkal élő gyermekek természeti élményszerzésének elősegítése, környezeti nevelési programok által.

– Németországban megtapasztaltuk, hogy még a leg súlyosabb állapotban lévő gyermeket is kiviszik a természetbe. Az élménypedagógiára helyezik a hangsúlyt, erre pedig a természet a legalkalmasabb – részletezte Fersch Attila, a nemzeti park osztályvezetője,

a tanulmányút szakmai koordinátora. – Csoportunkból többen napi kapcsolatban állnak sérült, fogyatékkal élő gyermekekkel, sokaknak viszont még semmiféle tapasztalata nem volt e szakterületen, ám nyitottak arra, hogy környezeti nevelési kínálatukba felvegyék a célcsoportnak szánt speciális programokat. Altdorfban szembesülnünk kellett azzal, hogy a fogyatékkal élő gyermekek környezeti neveléséhez hiányos a felkészültségünk, pedig természeti élményszerzéssel e gyermekek életminőségét komoly mértékben javíthatnánk. A tanulmányútnak lesz folytatása: az ottani jó gyakorlatokat megismerve, a magyar és nemzetközi szakértők tudására építve, jövőre

Magyar és osztrák pedagógusok, környezeti nevelők a német példával ismerkedtek: a sérültek esetében – is – az élménypedagógián van a hangsúly.

továbbképzési programot indítunk.

Fersch Attila hozzátette: amennyiben egy családban fogyatékos gyermeket vagy

felnőttet gondoznak, aligha van mód az együttes kirándulásokra. A nemzeti park vezetése ezért tíz speciális biciklit szerzett be, amelyek

ingyenesek a lakosság részére, előzetes regisztráció alapján. Hét bicikli tolokocsis, három pedig kerekes székes, önérvél hajtható.

Sitkén nincs is sitke!

**A „sitke” szó hallatán a nyugat-dunántúli-
aknak egy Sárvár melletti bájos kis falu jut
eszükbe, ahol 30 éve egy legendás kápolna-
mentő rockfesztivál szerveződött. És Sitke
lassan az értékmentés egyik magyarországi
szimbóluma lett...**

De azt talán kevesen tudják, hogy sitke a neve egy apró éneklő madárnak is, amely még a Természetvédelmi Világszövetség védett listáján is szerepel. Legismertebb hazai előfordulási helye a Fertő tó. De hogy mi köze a nagybetűs Sitkének a kisbetűs kismadárhoz? A Fertő-Hanság Nemzeti Parknál erre is tudják a választ.

Az alig 10–12 centiméter hosszú, megjelenésében nem túl látványos sitkét az ornitológusok az énekesmadarak közé sorolják. Vöröses, sászínű tollazatával ügyesen megbújik a nádas sűrűjében, 10–17 grammnyi súlya alatt még a fiatal gyékény sem rezdül meg. De a hangjáról azonnal felismerik a vájt fülű madarászok: énekének kezdő dallama a fülemület idézi, innen is kapta a faj a magyar nevét – Herman Ottótól. Herman Ottó köztudottan erős szálakkal kötődött Vas megyéhez (Chernel István barátja és munkatársa volt jó ideig), minden bizonnyal így választotta ennek a kis dalos madárkának a „sitke” nevet.

A fülemülesitke valójában a nádi poszták családjába

tartozik. A Fertő nádasában fészkelő 10 ezer pár kismadár a sitkék legnyugatibb állományát alkotják – meséli Pellingert Attila, a FHNP természetmegőrzési osztályának vezetője.

– Egy osztrák–magyar pályázat tette lehetővé, hogy a Fertő körül is jobban odafigyeljünk erre a kismadárakra. A Fertő ideális fészkelőhely a sitkék számára, a Kárpát-medencei populációnak mintegy 90 százaléka nálunk költ. A másik fontos hazai élőhelye a Kiskunságban van, az Izsák melletti Kolon-tavon fészkel egy számon tartott állomány, amely az utóbbi években jócskán megfogyatkozott. Az ottani kollégák keresni kezdték az okát, hogy miért nem térnek vissza tavasszal a náluk költő sitkék. Vizsgálni kezdték a madarak vonulását, felkeresték a korábban ismert telelőhelyeket és azt tapasztalták, a mediterrán vidékek nagy részén a turizmus vagy a gazdasági fejlesztések megszüntetik a madarak élőhelyeit. Mivel nálunk még több sitke költ, mi is

csatlakoztunk a kezdeményezéshez – és most már a Fertő-Hanság Nemzeti Parkban is tudatosan és tudományosan vizsgáljuk a fülemülesitkék sorsát.

De a sitke életmódjánál és méreténél fogva is nehezen megfigyelhető. Bár vonuló madárról van szó, ez a legkésőbb elvonuló és a legkorábban visszatérő nádi posztánk. A teleket a mediterrán vidékeken tölti – ott is a nádasok lakója. Hűséges a költőhelyéhez is: évente kétszer rak tojást, felülről zárt fészket a víz felszínéhez közel, öreg nádbokrokra és zombékokra építi, a vízszint ingadozása miatt nem kedvez a szaporulatnak. Egy fészkekben általában 4–5 tojás lapul, a tojásokon csak a tojó kotlik. A Fertő nádasai ideális fészkelőhelyet jelentenek a sitkék számára: a szakemberek szerint mintegy 10 ezer pár sitke él a nyári időszakban a Fertő déli partvidékén. Az idén tavasszal indult projekt arra ad lehetőséget, hogy a nemzeti park munkatársai osztrák biológusokkal együttműködve három éven át figyeljék az itt költő állományt: a nádasban élőhely-térképezést végeznek, egyedeket gyűrűznek, a megjelölt madarakat pedig megpróbálják több éven át követni. A vizsgálatról azt várják, hogy pontos információkat

kapnak arról, a szikes tavat elhagyó madarak hol töltik a hidegebb évszakot, van-e reális veszélye annak, hogy „lenn délen” hiába remélnék „édes édent” ezek a dalos kedvű kismadarak.

És hogy mit is dalol olyan kedvesen a fülemülesitke? „Ezzel kapcsolatban ne legyenek illúzióink” – mondja Pellingert Attila. – „Az énekesmadarak alapvetően a területüket védik olyankor, amikor dalra fakadnak. Nem csábító dallamokat zengedeznek és nem szerenálnak szánják a hangjukat: valójában megfenyegetik az oda-tévedő másik egyedeket, és elriasztják a betolakodó szárnyasokat.” Ugye milyen „állati romantikus”?

VESZÉLYEZTETETT FAJ

A fülemülesitke jelenleg veszélyeztetett fajnak minősül. Státusza szerint fokozottan védett faj. Eszmei értéke 50 ezer forint egyedenként. Márciustól októberig tartózkodik nálunk. Szűnyogokkal, vízi legyekkel és más vízi rovarokkal, valamint azok lárváival táplálkozik. A fülemülesitke hangja meghallgatható: www.xeno-canto.org/species/Acrocephalus-melanopogon

Fotó: FHNP – Hadárnics Tibor

Fotókon a természet

Meglátni a természet szépségeit, pluszmotivációt adni arra, hogy kilépjünk a szabadba – ezek a célok vezérelték a Fertő-Hanság Nemzeti Park munkatársait, amikor elindították a hét fotója felhívást a park Facebook-oldalán.

A nemzeti park profikat és amatőröket buzdít arra, hogy fényképezzék a természet szépségeit, örökítsék meg és osszák meg másokkal is azokat. Bogarak, növények, madarak vagy akár egy naplemente, egy érdekes felhő is érdemes lehet arra, hogy mások figyelmét is felkeltse. Fontos, hogy helyesen exponált, jól megkomponált legyen az a kép, amely talán a hét fotója lesz. – Amikor a felhívás megjelent, nagyon szép képek érkeztek. Aztán a

nyáron kicsit megcsappant az érdeklődés, de most szeretnénk újra fotózásra buzdítani a természet barátait – mondja Pellingert Attila ötletgazda. Nem titkolt célja a fotók begyűjtésével az sem, hogy programjaikhoz vagy akár tudományos értekezéseikhez is használhassák a képeket. Érdemes tehát a fotómasinát is magunkkal vinni a természetbe, figyelni, s nem csak nézni, látni is. A csodák ott vannak, csak észre kell venni...

Fotó: Horváth Mártya, Farid – „Tavaszi szerelem”

TARTALOM

Hol telet a nyári lúd?	1
Megújul a Fertő-táj és a Hanság.	2
Több mint 2,5 milliárd forintos beruházás valósul meg a következő években	
Kerekesszékű is szép lehet a világ	2
A nemzeti park vezetése gondol a fogyatékkal élőkre is	
Sitkén nincs is sitke!	3
Fotókon a természet.	3
Fertő-táj világörökség – rang és felelősség ..	4
Csak az emberek szemetelnek, de ők nagyon	4
Szemét a védett területeken – a nemzeti park küzd és büntet	
Impozáns őserő	5
Hungarikum a magyar szürke – egykor a gazdaság motorja volt	
Varjakkal bandáznak a csókák	6
Gazdag élővilágnak ad otthont a nagycenki kastélypark és hársfasor	
Megszépül az Esterházy-kastély	6
PaNaNet+	I–IV.
A természet nem tűri a határokat.	7
Johannes Ehrenfeldner a Neusiedler See – Seewinkel Nemzeti Park új igazgatója	
Friss információk a vizekről és a csapadékról	7
Új arculatot kapott a burgenlandi vizes portál	
A Neusiedler See – Seewinkel Nemzeti Park	8
Nem kellett lasszóval fogni az egyetemistákat	9
Fotózás és a vadászat a szenvedélye.	9
2012-ben elnyerte Az év ifjú természetfotósa díjat	
Kihagyhatatlan látnivalók a téli hónapokra	10
Őrzi a múltat, átadják az értékeket	10
Ökoturisztikai programok és látnivalók minden évszakban	11
Témapark Fertőrákoson: évmilliók tanösvénye	11
Egy édes ember: Borsodi Károly méhész ..	12
Veszélyes is lehet a korcsolyázás!	12
Saját termék – sajátos címkével	12
Ismét lehet pályázni a Nemzeti Parki Termék védjegyre	

IMPRESSZUM

KIADJA: a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság (9435 Sarród, Rév-Kócsagvár) és a Nationalpark Neusiedler See – Seewinkel (A-7142 Illmitz). MEGJELENIK: évente egy alkalommal. NYOMDA: Styria, 8011 Graz. SZERKESZTŐSÉG: Lapcom Zrt., Sopron.

A kiadvány az INTERREG V-A Ausztria-Magyarország Program – ATHU003 számú – PaNaNet+ rövidcímű projekt keretében készült.

Fertő-táj világörökség – rang és felelősség

A Fertő-tajat a benne foglalt településekkel együtt 2001-ben vette fel az UNESCO a világörökségek közé. A felvételt Ausztria és Magyarország közösen kérelmezte, a pályázatot segítette, hogy a Fertő tavat a határ mindkét oldalán nemzeti park védelmezi.

Fotó: Kisalföld – Magasi

Hamarosan megújulhat a fertőbozi Gloriett az oda vezető lépcsővel.

Fertő-táj, a világörökség része. Több eleme, rétege van a tájnak.

A Fertő-táj népi építészetével, műemlékeivel, az egymást követő civilizációk régészeti emlékeivel, szőlő- és borkultúrájával, valamint változatos növény- és állatvilágával érdemelte ki a világörökségi címet, ami rang és felelősség is egyben. A terület érdeképviseletére alakult 2003-ban a Fertő-táj Világörökség Magyar Tanácsa Egyesület, aminek elsődleges feladata a világörökséghez tartozó területek értékeinek méltó megtartása, ennek megfelelő fejlesztése. Ivanics Ferenc elnök az aktuális eredményeiről tájékoztatta a Kócsagtollat.

– A Fertő-parti nagyszabású állami fejlesztések gyakorlatilag a világörökség területén valósulnak meg, melyeknek világörökségi eleme is lesz. A remélhetőleg nyertes pályázatban hat Fertő-parti falu érintett. Fertőszéplakon egy látogatóközpont valósul meg, ahol a megérkező turista nemcsak a környék látnivalóiról kap majd tájékoztatást, hanem a világörökség szellemiségéről is. Az tudja helyén kezelni ezt az egyedülálló értéket, aki megérti: több eleme, rétege van a tájnak, s a valódi érték ezekből áll össze, amit ember és környezete több

évszázados „együttélése” formált ilyené – fogalmazott az elnök.

A pályázatnak köszönhetően megújulhat a fertőbozi Gloriett az oda vezető lépcsővel, a fertőhomoki tájház magyar–horvát néprajzi örökséggel bővíthet, s a térség gazdálkodását és kézműves hagyományait bemutató sarródi tájház ugyancsak fejlesztés előtt áll. Hegykőn Mariska néni házából lehet kerékpáros pihenő és információs pont, Hidegségen pedig a papkert válhat spirituális, szakrális, meditációs központtá.

– A településeknek el kell készíteniük arculati

terveiket, ezt törvény írja elő. A világörökség falvaiban ez azért is különleges feladat, mert az egységes építészeti arculat a hosszú távú fejlődés alapja. Ezt nagyon jól ismerték fel a települések, s most közösen és koordináltan folyik a munka, így a táj meg tudja őrizni jellegzetességeit, miközben a kor követelményeinek is meg tudnak felelni – mondta el Ivanics Ferenc, aki az egyesület kapcsolatairól is örömmel adott tájékoztatást.

– Egyre több érdeklődőt vonz a minden évben megrendezett világörökségi nap. Mindig igyekszünk valami

újat kitalálni, és ezt ígérhetjük a jövőre is. A környékbeli szervezetekkel, mint a nemzeti park vagy a fertődi kastély, jók a

kapcsolataink. A civil egyesület tagjai elképesztő sokat tesznek a sikerért, reméljük mind többen és többen csatlakoznak hozzájuk!

Ivanics Ferenc, a Fertő-táj Világörökség Magyar Tanácsa Egyesület elnöke.

Csak az emberek szemetelnek, de ők nagyon

Hulladék a védett területeken – a nemzeti park küzd és büntet

A nemzeti park területén, még a legvédettebb zugokban is felbukkan az ember által hátrahagyott szemét, s minél közelebb érünk a lakott települések határához, annál nagyobb hegyekben gyűlik az illegálisan lerakott hulladék. Nagy problémát okoz ez az őrszolgálatoknak, akik viszont ha elkapják a szemetelőt, borsos büntetést szabhatnak ki – teljes joggal.

– Minél közelebb vagyunk a lakott településekhez, annál több a szemét a természetvédelmi területeken is. Különösen problémás Fertőrákos és Balf környéke, de a Hanság falvainak határában is találkozni hulladékkal. Az autóalkatrészekről a

Fotó: Kisalföld – Magasi

Aki a védett területeken szemetel, nem csak barbár a természettel szemben, jelentős büntetést is kockáztat.

háztartási hulladékon át az építési törmelékig minden előfordul, ami azért is felháborító, mert mindezt teljesen szabályosan és ingyen átveszik a hulladékudvarokban – mondja Vácz Miklós, a Fertő–Hanság Nemzeti Park őrszolgálat-vezetője. Tapasztalatai szerint különösen „fertőzött” területeknek számítanak az erdők utakhoz közel eső részei és

a határátkelők környéke, ahová járművekkel hordják a szemetet. Akik ezt teszik, valószínűleg nem tisztelnak semmit; sem az ember által létrehozott, sem a megóvott természeti értékeket. S ezen belül az állatvilágot sem. Laikusként is el lehet képzelni, milyen hosszú távú káros hatása van az élővilágra a kidobott festékek, fáradt olajnak, műanyag

hulladéknak, akkumulátoroknak. De egy olyan „egyszerű” szemét, mint a kötözésre használt raffia is gyilkos eszköz a természetben...

– Nem egyszer találtunk már olyan süldő vaddisznót, aminek a húsába belenőtt a drót, vagy olyan szarvasbikát, ami mozdulni sem tudott a rátekeredett fémdrótoktól. A madarak is megszenvedik a szemetet, mert gyanútlanul

felhasználják az ember által hátrahagyott anyagokat a fészeképítéshez, a fiókákat aztán gúzsba köti a műanyag zsinór – sorolja a szomorú eseteket a szakember.

Aki a védett területeken szemetel, nem csak barbár a természettel szemben, jelentős büntetést is kockáztat. A helyszíni bírság ötvenezer forint, ha ismételt esetről van szó, már hetvenezer a tétel, s az őrszolgálat feljelentést is tehet. Ez esetben kétszázötvenezer forintra is rúghat a büntetés, de ha nagyobb mennyiségű szemétről van szó, ez a több millió forintot is elérheti.

A legnagyobb probléma abból adódik, amikor nem derül ki a szemetelő kiléte. A törvény ugyanis úgy rendelkezik, hogy ez esetben a terület tulajdonosának kötelessége összegyűjteni és a megfelelő hulladékkezelőhöz elszállíttatni a szemetet. Ez már csak azért sem igazságos, mert nem kevés munkával jár és sok-sok pénzbe kerül. A nemzeti parknak sincs

szemétszállítási jogosultsága, ehhez külön járművet kell rendelni és a lerakásért is fizetni kell. Amit a magánember lerakhat ingyen a hulladékudvarokban, azt a vállalkozásoknak már csak pénzért lehet, a nemzeti park esete sem kivétel.

NATURA 2000

Az Európai Unió „Natura 2000” elnevezéssel létrehozott egy olyan összefüggő európai ökológiai hálózatot, amely a közösségi jelentőségű természetes élőhelytípusok, vadon élő állat- és növényfajok védelmének keresztül biztosítja a biológiai sokféleség megővését, és hozzájárul kedvező természetvédelmi helyzetük fenntartásához, illetve helyreállításához. A Fertő és a Hanság területén ami védett vagy fokozottan védett terület, az egyben része a „Natura 2000” hálózatnak, ahol semmi keresnivalója nincs még egy eldobott papír zsebkendőnek sem.

Impozáns őserő

Hungarikum a magyar szürke – egykor a gazdaság motorja volt

A szürkemarha-populáció létszáma a '70-es évektől kezdve egyenletesen emelkedik, az állatoknak közel a fele a nemzeti parkok területén él. A Fertő–Hanság Nemzeti Park Igazgatóságának az alapfeladatai közé tartozik az őshonos állatok génállományának megőrzése.

A Hortobágyi Nemzeti Park, a Kiskunsági Nemzeti Park és a Fertő–Hanság Nemzeti Park területén a szikes puszták és más füves élőhelyek természetvédelmi kezelésében a ridegen tartott magyar szürke gulyák fontos szerepet játszanak. A magyar szürke marha a Magyarországon őshonos, régi magyar háziállatok egyike. Valódi

Reischl Gábor, a Fertő–Hanság Nemzeti Park igazgatója.

keretében foglalkozik a magyar szürke szarvasmarha mellett bivaly, hortobágyi racka, erdélyi kopó tenyésztésével is. Bemutató céllal, kisebb létszámban tartunk cikta és cigája juhot, mangalicát, magyar tyúkot, erdélyi kopasznyakú tyúkot, réz-

teheni egyedül és könnyen szülnék. Ez olyannyira igaz, hogy vannak olyan nagytestű fajták, amelyeknek a borjait a szürkék amolyan béranyaságban hordják ki, mert könnyebben megellik... Régen pedig azért is kedvelték nagyon ezt a fajtát, mert viszonylag kis súlyvesztéssel elhajtották őket Nürnbergig, Velencéig, Strasbourgig is – mond érdekességeket a fajtáról Kozák Gábor igazgatóhelyettes. A szürke marhák húsa finom rostú, igen ízletes és garantáltan BSE-, azaz kergemarhakór-mentes. (Ezt persze a takarmányozásuk határozza meg.) Egészségességükről sokat mond, hogy a Fertő-parti legelőkön élő marhákból bébiétel is készül – márpedig ott a legszigorúbbak az étel-egészségügyi előírások.

– A Nyugat-Dunántúl jelenleg egyetlen magyar szürke szarvasmarha bikanevelő telepeként fő célunk a térségre hagyományosan jellemző ígás típus megőrzése, ezen egyedek szélesebb körű bemutatása, megismertetése és értékesítése az évente megrendezett bikavásárunkon – veszi át újra a szót Reischl Gábor. – Tenyész-bika-nevelő telepünk létrehozását még 2006-ban kezdtük el. Az úgynevezett Aranygulyába soroljuk a legértékesebb teheneinket. Ezeket az állatokat a sarródi-fer-

tő újlaki

legelőkön tartjuk általában. A növendék tenyészállatainkat szeretnénk ezekből a jó küllemi és származási tulajdonságokkal bíró tehencsoportból biztosítani. Az ország számos tenyésztéből kaptunk felkérést a növendék bikaborjak felnevelésére és későbbi minősítésére. A Dél-Hanságban, a Király-tó környékén két gulya, az Észak-Hanságban, a Fehér-tó környékén egy található. Ezekben elsősorban az áruterelés céljait szolgáló teheneket tartjuk. Az ágazatban képződött úgynevezett árualapot elsősorban a tenyész-tők részére értékesítjük, mint tenyész-üsző, illetve tenyész-bika. A kiselezett idős és tenyésztésre alkalmas hímsz-

nőivarú állatokat vagy vágóállatként, vagy tökehúsként, húsárúként értékesítjük – adott tájékoztatást az igazgató.

A védett területek megőrzésének fontos feladatában a szürke marhák tulajdonképpen a nemzeti park „munkatársainak” számítanak. A volt Eszterházy-birtok területén folytatott legeltetés természetvédelmi célú fenntartása, ezzel a szikes legelők, hanyi kaszálók megfelelő állapotban tartása, invazív fajok terjedésének megakadályozása, védett növény- és állatfajok élőhelyének biztosítása a feladatuk. Vagyis ők tartják rendben és karban a gyepterületeket.

A csornai Sebestyén család rendszeres látogató a bikavásáron.

hungarikum, amely szépségével, szilajságával, őserőt sejtető impozáns megjelenésével a Kárpát-medence világszerte ismert jellegzetességeihez tartozik. A fajta létszáma a mélypontját az 1960-as években érte el, azóta viszont egyre nőnek a gulyák. Hosszas előkészületek után 1989-ben megalakult a Magyar Szürke Szarvasmarhát Tenyésztők Egyesülete, amely ma a tenyésztést koordinálja, de a fajta megmentésében nagy szerepet játszó hazai nemzeti parkokban él ma is az állomány jelentős része.

– Igazgatóságunk génmegőrzési tevékenysége

és bronzpulykát, magyar fodros ludat, magyar kacsát, komondort – sorolja Reischl Gábor igazgató. Az igazgatóság tenyésztésében lévő fajták mindegyike évszázadok óta megtalálható a Kárpát-medencében. A magyar szürke az elmúlt évszázadokban, egészen az ipari forradalomig, mint hármashasznosítású szarvasmarha biztosította a gazdasági árbevétel nagy részét.

– A magyar szürke a gazdaság motorja volt, úgyis mondhatnánk, az erőgép. Rendkívül jó adottságú állat. Egyedülálló abban például, hogy

ÉRDEKESSEGEK

A szürke ötven árnyalata

Az állatok színe a kortól függően változik. A borjak születéskor „pirók” színűek, s ezen belül több árnyalatot megkülönböztetnek. A borjak színe két-három hónapos korban elkezd világosodni, majd szürkülni, s 4–6 hónapos korra teljesen szürkék. A kifejlett szürke marha az ezüstszürkétől a sötét daruszínig terjedő színárnyalatokban fordul elő. A bika „kormos” színe általában 3–4 éves korra alakul ki teljesen: nyaka, az alkarja elülső része, válla egy része, a marja, a mellkasa és a hasa oldalt és alul fekete színű, vagy feketével színezett. A bikák szeme körül „ökula”, sötét karika van. A tehének szarvtövénél a hosszabb szőr homlokkoszorút alkot, a bikák fején ez mint göndör homlokkoszőr mutatkozik. A szempilla, a fül szegélyszőre és a farokbojt fekete. A szőrzet színe évszakonként is változhat: a fedőszőr nyáron rövid, vastag, egyenes, télen tömött és hosszú. Az állatok télen sötétebb színűek és szőrzetük több röt árnyalatú szőrszálakat tartalmaz. Színük a tavaszi vedlés után a legszebb.

Okos és igénytelen

A bikák tömege 700–900 kilogramm, a tehéneké 550–600 kilogramm. Intelligens és igénytelen állatok, a betegségekkel szemben rendkívül ellenállóak. A tehén könnyen ellik ugyan, de borjához nagyon ragaszkodik, féltőn óvja. A kicsi pusztulása esetén képes napokig bolyongani és keresni. Szürke marháékna a nőivarú egyed az értékesebb. A tizennégyezer nyilvántartott nőivarú egyedből mintegy ötezer rendelkezik pedigrével. Ötven tehénre jut egy bika.

Széles homlok, pazar koronával

A tenyésztők által legkedveltebb fejforma a majdnem egyenes profilvonalú fej, széles homlokkal és fejtetővel, kissé kiálló szemboltokkal. Tapasztalatok szerint nagyon fontos a széles szarvtő, előnyös fejlődési erélyről árulkodik. A szarv alakjára rengeteg kifejezés van. Ha széles szarvtőből indul, és hosszú, harmonikus alakulását, „címeres” szarvról beszélünk. A legkedveltebb a táblás, a csákó, a gallyas és a lant alakú szarv. Ezen kívül ismernek még bajusz, csutak, nyársas, túlkös, kukora, villás, kecske, tulipán, pödrött, pörge, sodró, sodrott és balog alakú szarvakat is. A leghosszabb az ökör szarva, akár méteres is lehet. A bikáé valamivel rövidebb, 50–70 cm, de ennek is meg kell haladnia a fej hosszát. Legrövidebb, legvékonyabb szarva a tehénnek van. A bikák szarvának hegyére szarvgombot helyeznek, hogy ne tehessenek kárt egymásban, és hegye a gyakori földhányás miatt ne rojtozódjon ki.

Varjakkal bandáznak a csókák

Gazdag élővilágnak ad otthont a nagyecenki kastélypark és hársfasor

A nagyecenki Széchenyi-kastély parkja helyi védettséggel, míg a nevezetes hársfasor országos jelentőségű védelmet élvez. Mindkettő értékes és védett fajoknak ad otthont.

– A Fertő-táj kultúrtáj világörökség részét képezi a nagyecenki Széchenyi-kastély és parkja, valamint a hársfasor. Ha van olyan hely Magyarországon, ahová mindenki ellátogat életében egyszer, akkor a Széchenyi család egykori kastélya és az azt körülölelő park, a kaputól induló 2130 méter hosszú hársfasor együttese ilyen hely – mondja előjáróban Pellinger Attila, a nemzeti park természetmegőrzési osztályvezetője. – Érdemes számba venni – a teljesség igénye nélkül –, milyen gazdag élővilággal büszkélkedhet a kastélypark és az ország leghíresebb hársfasora. Ez utóbbi Nagycenk és Hidegség között húzódik. Eredetileg mintegy hat-száz darab kislevelű hársat ültethettek ide, az idők folyamán a kipusztultakat rögtön pótolták. A fák törzse 3–4 méter magasságban több ágra bomlik, aminek

az lehet az oka, hogy ulti-téskor a dúsabb, tömöttebb lombkorona elérése céljából megnyesték a fákat. Néhány bizarr külsejű, görcsös törzsű egyed törzskerülete a 400 centimétert is meghaladja. Jelenleg már sok faegyed hiányzik és a megmaradtak egészségi állapota is – kevés kivétellel – rossz. Évente két-három fa pusztul ki és a szélviharok idején hatalmas ágak szakadnak le a törzsekről. A 70-es években jó néhány odvas törzset betonnal töltöttek ki, ez végzetesnek bizonyult. Idős koruk mellett a szárazodó klíma miatt lesüllyedt talajvíz és az eltelt évszázadok alatt végzett helytelen nyésés miatti korhadás együttesen okozza, hogy a hársak ha nem is utolsó óráikat, de utolsó éveiket élik. Ezzel együtt az idős, gyakran korhadó, odvas fák számos védett fajnak – elsősorban rovaroknak, denevéreknek, madaraknak – biztosítanak élőhelyet. A fasort 1876 óta kettévágja a Sopront Győrrel összekötő vasútvonal, ami megnehezíti, veszélyessé teszi a sétát a kastély, valamint Széchenyi Béla és felesége síremléke között, de nem használ a turizmusnak sem.

– A Széchenyi-kastély több mint nyolchektáros

A Széchenyi-kastély parkjában különleges tavaszi programnak számít a „Fülemülék éjszakája” elnevezésű, évenkénti rendezvény.

parkja kezdetben ligetes erdő lehetett, ártéri jellegének megfelelően fűz-, éger- s a magasabb helyeken kóris-, tölgy- és zilcsoportokkal. E kor tanúfái az egykori istálló környékén ma is megtalálhatók – folytatta a természetmegőrzési osztályvezető. – A család 1783-tól élt Cenken, és a kastélyt, a parkot a klasszicizmus és a hozzá kapcsolódó angolkert divatja szerint átépítették. Megkezdődött a francia barokk kert átalakítása. A megvalósításhoz lecsapolták a közeli mocsaras részeket, a területet feltöltötték. Az Ikva-patakot a kastélyépülettől távolabbi új mederbe terelték. Így vált lehetővé az új parkrészek

megépítése, új növényfajok és fajták – például platánok, tiszafák, buxusok, páfrányfenyő, tulipánfa – telepítése. Ma már mintegy negyven faj és fajta közel ezer egyede található meg itt, de hosszabb távon szükség lesz ismételt pótlásokra a klímaváltozás hatásai miatt mutatózó pusztulások ellensúlyozására.

A kastélypark jelenlegi szerkezete a második világháborút követő évtizedek elhanyagoltsága után az 1970-es évek elején megkezdett rekonstrukció révén alakult ki, kezelését – akár csak a hársfasorét – a Tanulmányi Erdőgazdaság végzi. A park hatalmas platánfáin

emberemlékezet óta a védett vetési varjak költenek. Az évtizedek óta folyamatosan növekvő telep ma hazánk legnépesebb kolóniája, a fészkek jelenlegi száma meghaladja a hétszázat. Sajnos a vetési varjak a „nemszeretem madarak” közé tartoznak, pedig ennek nincsen más oka, mint fekete színük és károgó hangjuk, amihez hagyományosan elutasító érzelmeket társítanak. Néhányan a varjak károgásában és piszkításában látják a turisták utóbbi időben való elmaradkozásának okát is, holott a nyaralási-utazási szokások változtak meg az új évezredre. A vetési varjak mellett a denevérek – őket is koholt

vádak alapján bélyegzik „nemszeretem állatoknak” – helyi állománya a park másik kiemelkedő állattani értéke. Ideális hely számukra a sok odvas fa és a nagy, zavartalanul belakható kastélypadlás is. A Fertő–Hanság munkatársai 2013-ban kezdtek hozzá az itteni denevérek felméréséhez, denevérdetektorokkal, amelyek az állatok által kiadott ultrahangot teszik számítógépes szoftverekkel feldolgozhatóvá.

– Az idős fák sokasága számtalan odút rejt, ezért különösen az odúköltő madárfajok jellemzőek a kastélykertre. Egyaránt költ a nagy és a balkáni fakopáncs, a zöld küllő és időről időre hallható a fekete harkály jellegzetes kiáltása is. A nagyobb odvakat az egész évben a varjakkal bandázó csókák lakják, a kéményeket elfoglalókkal együtt közel száz pár fészkelhet a kastély körül. Tavaszi esteiken a macskabagoly huhogása felelget az erdei fülesbaglyok buhogására, a kórusba néha egy-egy gyöngybagoly hörrentése is bekapcsolódik. A Magyar Madártani Egyesület soproni csoportja kisebb odútelepet is létrehozott a parkban, ezeket főleg széncinegék és csuszkák lakják – részletezte Pellinger Attila.

Megszépül az Esterházy-kastély

A fertői Esterházy-kastély fejlesztésével a műemlék-együttes turisztikai vonzerejének további növelését, a kastély korszerű közösségi térére formálását tűzték célul. A tervek szerint jövőre átadják a felújított nyugati szárnyat is.

Az Esterházy Kulturális, Kutató- és Fesztiválközpont Közhasznú Nonprofit Kft. „zászlóshajója”, a fertői

Esterházy-kastély nyugati szárnyát a felújítás után előreláthatóan 2018-ban adják át: képtárat és egyéb kiállítótereket, továbbá egy modern fogadóteret alakítanak ki benne.

Elkezdődtek a kastély középső épületrészének felújítási munkálatai is. Megújulnak a múzeumi látogatóhelyiségek. A korhű állapot visszaállítása és megőrzése mellett egy interaktív turisztikai eszközökkel működő modern látogatóközpont kialakítása a cél. A hosszú távú tervek között szerepel a kastély és környékének teljes körű felújítása.

Tervezik a lovarda épületének renoválását, a Gránáreláthatóan 2018-ban adják át: képtárat és egyéb kiállítótereket, továbbá egy modern fogadóteret alakítanak ki benne.

Elkezdődtek a kastély középső épületrészének felújítási munkálatai is. Megújulnak a múzeumi látogatóhelyiségek. A korhű állapot visszaállítása és megőrzése mellett egy interaktív turisztikai eszközökkel működő modern látogatóközpont kialakítása a cél. A hosszú távú tervek között szerepel a kastély és környékének teljes körű felújítása.

enteriorjét egykoron díszítő iparművészeti és szépművészeti tárgyak láthatók. A vezetés időtartama mintegy 50 perc.

A „Barokk színháztörténelmi túra” magában foglalja a Pietro Travaglia színház- és díszlettervező életét és munkásságát bemutató kiállítást – amely a 2016-ban felújított és építészeti nivódíjat nyert tisztartói házban található –, a marionettszínházat, továbbá a víztorny épületében a 360 fokos körpanoramás vetítést, amelynek során virtuális sétát tehetnek a vendégek a XVIII. századi Esterházyban.

A kastély déli oldalán fekvő franciakertet a versailles-i kastély parkjáról mintázták. A barokk kertek geometrikus mintázatúak, mindig szoros kapcsolatban állnak a kastéllyal, amely a kompozíció középpontját alkotja. Innen indulnak ki a fasorral szegélyezett széles sugárutak. A franciakert és angolkert területét egész évben szabadon, díjmentesen látogathatják a vendégek. Itt bátran tehetnek park sétát, kutyát sétáltathatnak, továbbá alkalmas a terület sportolásra, kirándulásra, piknikezésre is. A külső helyszínek közül a díszudvar

az egyetlen olyan területe a kastélynak, ahol a kutyasétáltatás nem megengedett. A díszudvar mindennap 22 óráig látogatható.

NYITVA TARTÁS

2018. március 31-ig
hétféliként szünnap.
K–V.: 9.00–17.00.
Pénztár: 8.45–15.55.
Ünnepi nyitva tartás:
dec. 24–26., 31. és
január 1. zárva.
December 27–30. és
március 15. nyitva.
+36 99 537 640,
info@eszterhaza.hu
www.eszterhaza.hu.

A természet nem túri a határokat

Johannes Ehrenfeldner a Neusiedler See – Seewinkel Nemzeti Park új igazgatója

Ez év áprilisa óta Johannes Ehrenfeldner vezeti a Neusiedler See – Seewinkel Nemzeti Parkot. Elődje, Kurt Kirchberger 24 éven át, a park megalakulása óta irányította a természetvédelmi munkát.

Johannes Ehrenfeldner az Apetloner Hof igazgatósági épületből irányítja a burgenlandi határon átnyúló nemzeti park 27 fős csapatát. A területet régóta ismeri, hiszen ezt megelőzően az osztrák környezetvédelmi minisztérium munkatársaként a hat ausztriai nemzeti park együttműködésével és projektjeivel foglalkozott. Hivatalba lépését követően több fejlesztési elképzelést megfogalmazott: az Apetloner Hofban és az információs központban is átépítéseket tervez, hatékonyabbá kívánja tenni a területkezelést, és az ügyrendet is az új kihívásoknak megfelelően kívánja átalakítani. A Kócsagtollnak legfontosabb terveiről nyilatkozott.

– A határon átnyúló nemzeti park jogilag és közigazgatásilag különálló, a természetben mégsem tekinthető annak. Milyen területeken tervez további együttműködést a két nemzeti park igazgatósága?

– A természet nem túri, soha nem is túrta a határokat. A schengeni egyezmény óta a lakosság és a látogatók számára egyaránt lehetővé vált, hogy a két nemzeti park között húzódó határt könnyedén – ellenőrzés nélkül – átlépjenek. Az együttműködésünk szempontjából ez kizárólag

előnyökkel járt. A legnagyobb könnyebbség a hétköznapi ügyekben az, hogy bürokráciamentesen lehet találkozni szervezni és eszmecsere folytatni a magyar kollégákkal a mindkét felet érintő témákról. A kölcsönös áruforgalom is gördülékenyen folyik. A turisztikai együttműködésen intenzíven dolgozunk, a „másik oldal” főbb eseményeiről mindkét fél tájékoztatja a látogatóit. Lehetőség van nagyobb beruházások megvalósítására is közös, részben EU-támogatású projektek keretében.

– Az osztrák nemzeti parkok közt a mi közös nemzeti parkunk különös helyzetben van az élőhelyek és fajok sokfélesége, a nemzetközi jelentősége, a vidékfejlesztésben és a turizmusban betöltött szerepe miatt. Milyen területen lát leginkább lehetőséget a további fejlődésre?

– Az a véleményem, hogy a nemzeti parkunk nem csak az osztrák nemzeti parkok között foglal el különleges helyet. Ez az egyedülálló védett terület egész Európa szempontjából híd szerepet tölt be. A természeti hálózat fontos ökológiai lépcsőfokot testesít meg a Duna, a Kárpátok térsége és az Alpok között. Ezt a szerepet fokozatosan tovább

Johannes Ehrenfeldner: A nemzeti park mindenképpen példát kíván mutatni a jövőben is a határon átnyúló együttműködés terén.

szeretnénk terjeszteni délkeleti irányban, a Balkán felé. A kutatás terén a következő években megerősítjük a kapcsolatot keleti szomszédaink védett területeivel, kutatóintézeteivel, egyetemeivel, és egy jól működő hálózat kiépítésén fogunk dolgozni.

– Bö fél év telt el azóta, hogy a minisztériumi íróasztalt lecserélte mostani

munkahelyére. Új kapcsolatokat épített és bizonyára számos tapasztalatot szerzett a védett területeket illetően. Mi okozta a legnagyobb meglepetést?

– Egyrészt még mindig lenyűgöz az a nyitottság, amellyel a helyi lakosság befogadott, másrészt igen jóleső érzéssel tölt el a magyar kollégákkal a baráti

viszony. Itt elsősorban igazgatótársamra, Reischl Gáborra gondolok.

– A természet védelme napjainkban egyre fontosabb. Ennek ellenére még mindig sokan inkább a vidéki fejlődés egyik hátráltató tényezőjeként tekintenek rá, mint az életminőséget sokrétűen javító lehetőségre. Hogyan segíthet a nemzeti park ennek

az idejétmúlt szemléletnek a felszámolásában?

– Tapasztalataim szerint a mi régióinkban már széles körben elfogadott a természetvédelem eszméje. A turizmusban is fontos a szerepe, az ökoturizmus lett a vidéki fejlődés egyik motorja. Értékes munkahelyeket teremt és bevételt biztosít a régióban. Másfelől az ökoturizmus és pozitív hatásai segítik a természetvédelem, a faj- és tájmegőrzés fejlődését. A mi feladatunk a nemzeti parkban többek között az, hogy békítő szerepet töltsünk be a látszólag ellentétes frontok között.

– Itt, a közös természeti örökség révén, a szögdróttól a zöld, csaknem láthatatlan határig, gyorsabban sikerült leépíteni a határokat az emberek fejében is, mint máshol. Formálódik egy regionális identitás?

– A nemzeti park mindenképpen példát kíván mutatni a jövőben is a határon átnyúló együttműködés terén. Ezt a szemléletet más területekre, például a határon átnyúló ökoturizmusra is ki lehet terjeszteni. Az efféle partnerségeknél ugyanakkor a legfontosabb mindig az egyenjogúság, a kölcsönös megbecsülés és az eltérő vélemény tisztelete. Ez nagymértékű toleranciát kíván! Ennek az ember és a természet együttélésére is érvényesnek kellene lennie – a találkozás azonos szinten történjen!

Friss információk a vizekről és a csapadékról

Új arculatot kapott a burgenlandi vizes portál

wasser.bgld.gv.at

Állandóan frissített, áttekinthető képet nyújt a legfontosabb időjárás- és vízállási adatokról a burgenlandi tartományi kormány ügynevezett vizes portálja, amely 2011 óta működik. A tó környezetében mért adatok elsősorban a mezőgazdaság és a turizmus számára fontosak.

A wasser.bgld.gv.at cím alatt elérhető portálon a csapadéktól a vízálláson és a levegő hőmérsékleten át egészen a talajvízig található értékes, szabadon hozzáférhető adatok. Az egyszerű szimbólumok miatt nem szükséges némettudás ahhoz, hogy megtaláljuk,

illetve lehívjuk a legfrissebb adatokat vagy éppen hosszabb adatsorokat. Amennyiben például a csapadék (Niederschlag) szimbólumra kattintunk, megjelenik egy térkép az összes mérőállomással, amely színnel kódolva áttekinthetést nyújt az utóbbi 24 óra csapadékmennyiségéről. Amennyiben egy mérőhelyre kattintunk, láthatjuk a 15 percnként frissített pontos adatokat, de akár hónapok vagy évek adatait is összehasonlíthatjuk. Több mérőhely adatainak összevetéséből egyértelműen látszik, honnan közeledik esőfront a Fertő tó térségébe – nyugatról vagy délről. Ehhez még a szomszédos Alsó-Ausztriából és Stájerországból is érkeznek adatok.

A Fertő tavat a tavak

találjuk meg. Az egyes mérőállomások értékei mellett – a tó kellős közepén – láthatjuk az átlagos vízállás értékét, figyelembe véve a vízszint szélből adódó eltérő magasságait. A tó körüli mérőállomások különböző értékeiből le lehet olvasni az aktuális szélirányt és szélerepességet. Hosszan tartó vihar esetén a Fertő tó vízszintjében fél métert is meghaladó különbség alakulhat ki az északi és a déli part között. Ezen túlmenően a Hanság-főcsatorna zsilipjénél elhelyezett webkamera mutatja a zsilipkapuk állapotát.

A honlap természetesen nem korlátozódik a Fertő-tóra, hanem Burgenland árvízveszélyeztetett területeiről is kínál térképeket. Ezek a geoadatok is szabadon lekérdezhetőek.

The screenshot shows the website interface for the Burgenland Water Portal. At the top, there are navigation links for 'Hydrographie', 'Wasserbuch', and 'Hochwasserprognose'. Below this is a large image of a river. A row of five icons represents different data categories: Niederschlag (precipitation), Grundwasser (groundwater), Lufttemperatur (air temperature), Fluss (river), and Seen (lakes). Below these are two webcam feeds: 'Webcam Einserkanal' showing a river with current water level and temperature data, and 'WALBERSDORF' showing a building with water level and temperature data. At the bottom, there is a 'News' section with three items: 'Redesign des Wasserportals abgeschlossen' (06.09.2017), 'Hydrographisches Jahrbuch 2014 erschienen' (12.07.2017), and 'Kick-off-Meeting "Bau FloodKast"' (21.12.2016).

A Neusiedler See – Seewinkel Nemzeti Park

Foto: augsichten.com

A Fertő tó és a Fertőzug csaknem háromszáz négyzetkilométeres területe élvez fokozott védelmet Ausztria első határon átnyúló nemzeti parkjában.

Ausztriában hat nemzeti park található, ezek egyike a Neusiedler See – Seewinkel Nemzeti Park. A Fertő tó térsége Közép-Európa egyik legelső olyan területe, amely nemzetközi természetvédelmi jelentőségre tett szert, és természettudósok sorát vonzotta ide.

Foto: Frank Wengeroth

Több mint háromszáz madárfaj él a szikes tavak, mocsárterek szélén.

Itt, a legnyugatibb sztyepp-tónál érintkeznek az Alpok utolsó nyúlványai a Kárpát-medencével, éppen ezért a Fertő tónál számtalan állat- és növényfaj éri el elterjedése határát – egyesek nyugati, mások keleti irányban. A terület ugyanakkor fontos „állomása” az Észak-Európa és Afrika közötti madárvonulásnak, amit elsősorban tavasszal és ősszel figyelhetünk meg.

Ausztria első határon átnyúló nemzeti parkja

A Fertő tó és a Fertőzug természetvédelmének története egészen Burgenland tartomány első világháború utáni megalapításáig nyúlik vissza. Már akkoriban felmerült egy nemzeti park létrehozásának az igénye, de ez végül csak 1993-ban történt meg, akkor viszont rögtön határon átnyúló jelleggel. Összesen csaknem

300 négyzetkilométer terület élvez azóta fokozott védelmet, ugyanakkor a látogatók is megtapasztalhatják ennek a különleges területnek a szépségét. Ausztria második legrégebbi nemzeti parkja egyben az első határon átnyúló nemzeti park volt, és ezt nyilvánította elsőként a Természetvédelmi Világszövetség (IUCN) II. kategóriájú védett területté. Éppúgy, mint a természeti értékei, a Neusiedler See – Seewinkel Nem-

kártérítési megállapodások gondoskodnak.

A legfontosabb élőhelyek közé a Fertő tó déli részének vízfelülete és nádasai tartoznak, a tó körüli rétekkel, legelőkkel és időszakosan kiszáradó szikes tavakkal, amikhez turistautak is vezetnek. Ezeken a területeken tilos lépni az utakra, de ez nem is szükséges a természet szépségének élményéhez: mindenhol akadnak megfigyelőhelyek vagy kilátótornyok, legyen szó egy rövid fényképezésről vagy órákon át tartó megfigyelésről. Mellesleg már az 1960-as években madarásztak itt német, svájci és angol látogatók, akik – mint manapság a sok más országból érkező vendég – a reggeli és esti órákat távcsővel, spektívvel és teleobjektívvel a kezükben töltötték a szikes tavak vagy a mocsárrétek szélén.

Aktív természetvédelem a határtérségben

A magashegységben vagy a tengerparton a hasznosítás teljes mellőzése, az értékes élőhelyek „konzerválása” célravezető lehet a természetvédelem szempontjából, itt azonban nem. A kultúrtájuk a legnagyobb fajgazdagságú nemzeti parki ökoszisztémák, amelyek számtalan növény- és állatfajának nyújtanak otthont.

A természetvédelmi szakemberek éppen ezért az extenzív mezőgazdaság alakította kulturális örökség megőrzésén dolgoznak, ami – a legújabb kutatási eredményekre alapozva – bizonyos részterületek célzott legeltetését, illetve kaszálását jelenti. Csak ezáltal maradhatnak fenn tartósan a talajon fészkelő ritka madárfajok, veszélyeztetett emlősök vagy egyedülálló növénytársulások élőhelyei.

A nemzeti park megalapítását megelőzően a Lange Lacke térségében legelő apetloni csorda kivételével az összes falusi gulya eltűnt a területről. Csak lassacskán nyílt lehetőség arra, hogy lelkes partnervállalkozások segítségével a fennmaradó legelőket újra céljuknak megfelelően lehessen hasznosítani. Ma a nemzeti park saját, mintegy 400 állatot számláló szürkemarha- és bivalygulyája legel az Illmitztől és Apetlontól délre fekvő tó melléki gyepeken. A nemzeti park a természetvédelmi célú legeltetésbe a ritkaságszámba menő fehér szamarakat, Przewalski vadlovakat, hátslovakat, valamint a marhatartó telepekkel együttműködve tarka, Aberdeen, Angus és Gal-

Foto: archiv NPI

Ma a nemzeti park saját, mintegy négyszáz állatot számláló szürke marha és bivalygulyája legel a tó melléki gyepeken.

loway szarvasmarhagulyákat is bevon. A kaszálással együtt így módon nagy kiterjedésű elnádásodott vagy elcserjésedett tó melléki és fertőzugi területeket nyertek vissza.

NÉHÁNY TIPP A MADÁRMEGFIGYELÉSHEZ

Nélkülözhetetlen a jó minőségű távcső és/vagy spektív, az állatok fényképezéséhez teleobjektív szükséges. Az információs központban kapható fajlista az összes Fertő-tájon előforduló fajt és évszakos eloszlásukat tartalmazza, a könyvesboltokban határozókönyvek is kaphatóak. A megfigyelésre a legjobb lehetőséget a nemzeti parkok mintegy 20 magaslese nyújtja a határ mindkét oldalán. Ezek többnyire közvetlenül a kerékpárutak mentén találhatóak, néhányat autóval is meg lehet közelíteni. Tilos az utakról letérni, a vízzel borított vagy gyepr-, illetve nádas területekre belépni – ez megengedhetetlen zavarást okozna. Hobbimadarászok és természetfotósok számára a tippünk: 2018. április 14–22. között kilencedszer rendezik meg a Pannonian Bird Experience-t a nemzeti parkban, kirándulások, workshopok és előadások színes palettáját kínálva. A második hétvégén vásárral zárul a program, amelynek témaköre a távcsövek, fényképezet, védett területek és ökotúrák (www.birdexperience.org).

Foto: FHNP – Pellinger Anita

Foto: Sabine König

Egyre népszerűbb az ökoturizmus. Madármegfigyelés szempontjából a tavaszi és őszi vonulás a legkülönlegesebb.

A gyepek helyreállításával korábban már eltűnt állat- és növényfajok is újra megtelepedtek a Fertő mellett.

számára, ezen felül kiállítótér és rendezvényközpont is. Egész évben indulnak kirándulások a látóvalókhoz (a

Foto: archiv NPI

Az egész évben nyitva tartó Illmitzi Nemzeti Parki Információs Központ jó kiindulópont a természet iránt érdeklődő túrázóknak számára.

Természeti élményszerzés

A különleges táj, a sűrű és jól kiépített kerékpár- és túraúthálózat páratlan természeti élményt nyújt a tó keleti partjától a Hanság lappvidékéig a látogatóknak. A több mint 300 madárfaj nagy része megfigyelhető itt – távcsővel vagy spektívvel – a szabad természetben.

A Fertőzugba számtalan országból érkeznek vendégek. Mivel hosszú a szezon, az ökoturizmus kihasználtsági mutatói sokkal jobbakként mutatnak, mint a sport- vagy eseményturizmusé. Az egész évben nyitva tartó Illmitzi Nemzeti Parki Információs Központ kiindulópont a természet iránt érdeklődő látogatók

Neusiedler See Carddal rendelkező vendégek számára díjmentesen), és természetesen személyre szabott, aktuális tippeket is adnak az érdeklődőknek. A madármegfigyelés szempontjából legizgalmasabb időszak egészen júniusig elnyúlik, csapadékos telek és enyhe időjárás esetén akár nyárig is, de a tavaszi és őszi madárvonulás a legkülönlegesebb.

TOVÁBBI INFORMÁCIÓ

Illmitzi Nemzeti Parki Információs Központ
www.nationalpark-neusiedlersee-seewinkel.at
Minden nap nyitva április 1-től október 31-ig, azon kívül hétfőtől péntekig.

Nem kellett lasszóval fogni az egyetemistákat

A Fertő–Hanság Nemzeti Park Igazgatóság a Soproni Egyetem kihelyezett intézeteként, gyakorlati helyeként működik. A szakmérnök-hallgatók élőben tapasztalhatják, milyen feladataik, tennivalóik lesznek hivatásuk gyakorlása során.

– A Soproni Egyetem Alkalmazott Természetvédelmi Kihelyezett Intézete működik a FHNP igazgatóságán. Miért fontos ez a hallgatók számára? – kérdeztük dr. Ambrus András, az intézet vezetőjét.

– Az intézményes természetvédelem fellegvárainak tekinthető nemzeti parkok megalakulásuktól kezdve szoros kapcsolatot építettek ki a szakterület kutatóintézeteivel, tudósokkal, felsőoktatási intézményekkel. De így van ez a természettudományi múzeumokkal, középiskolákkal is. A nemzeti parkok igazgatóságain a szakszemélyzet révén igen jelentős elméleti és módszertani szakismeret, illetve gyakorlati tapasztalat gyűlt

össze. Ezek sok esetben újszerű problémamegoldással, innovatív technológiák alkalmazásával párosultak. Mindezek az adottságok lehetővé tették, hogy az elméleti ismereteket konkrétan, a gyakorlatba ültethető módon jelenítsük meg egy-egy területkezelés, fajvédelmi, élőhelyvédelmi beavatkozás keretében. Így az időközben jelentősen fejlődött természetvédelmi képzés számára a nemzeti parkok a pusztá bemutatóhelynél többet is nyújtanak.

– Hogyan fogadták a hallgatók ezt az új lehetőséget?

– Az oktatásban való részvételre az első kísérlet 2009-ben történt, amikor az akkori NYME természetvédelmi mérnökhallgatói számára előadás-sorozatot indítottunk. Kéthetente egy-egy aktuális problémát, témakört dolgoztunk fel, kötetlen beszélgetés keretei közt. Az előadásokon nem volt katalógus, kreditpont se járt érte, mégis jelentős volt az érdeklődés, nem kellett lasszóval fogni a hallgatókat. A diákság részéről megnyilvánuló igény meggyőző volt. Az előadás-sorozat sikerén felbuzdulva indítottuk el a kihelyezett tanszék, illetve – a már több tanszékhez is

Foto: FHNP

Dr. Ambrus András: A természetvédelmi képzés számára a nemzeti parkok a pusztá bemutatóhelynél többet is nyújtanak.

kapcsolódó – kihelyezett intézet megalapítását. Ez a Soproni Egyetem jogelődje és a Fertő–Hanság Nemzeti Park Igazgatóság közti megállapodás keretében jött létre, s az Alkalmazott Természetvédelmi Kihelyezett Intézet formájában öltött testet.

– Szakmailag tehát szoros az együttműködés.

– Intézetünk szervesen betagozódik az egyetemi oktatásba a szakmai gyakorlatok, szakdolgozatok, tudományos diákköri munkák révén, sőt, a doktori iskola tevékenységébe is, tárgyak meghirdetésével,

konzultációkkal, beleértve a szigorlati és PhD-felkészülést. A kihelyezett intézet munkájának elismeréseként már két szakemberrünk kapott „címzetes egyetemi docens” kinevezést. A közös kutatásokban és pályázatokban való részvétel az együttes munka egyik igen fontos összetevője.

– A nemzeti park szakemberei milyen tudományterületeket fognak át a kihelyezett intézetben?

– A teljesség igénye nélkül: vízi madár és parti madár monitoring (kiemelten vadlúd); ragadozómadár-védelem, telemetriás jelölés;

denevér fajgyűttestek vizsgálata, monitorozása; vizes élőhely és gyeprekonstrukciók, földhasználatok, agrárgazdálkodás; szitakötő faunisztikai és ökológiai vizsgálatok, vízi makroszkopikus gerinctelen közösségek felmérése és monitorozása, lápi póc és réti csík állományok védelme és élőhelykezelése; nappali és éjszakai lepkeállományok felmérése, állomány becslése jelölés-visszafogásos módszerekkel. A vizsgálatokhoz kapcsolódóan olyan fejlesztésekben is részt veszünk, mint a dróntechnikával készített közeli légi felvételek és nagy felbontású, multispektrális

légi fotók elemzése, androidos mobiltelefonokra épülő közösségi adatgyűjtők fejlesztése és közösségi adatbevitel megszervezése.

– Konkrét céljaik és távlati terveik?

– Szeretnénk, ha a kihelyezett intézetünk önálló, gyakorlati természetvédelmi témájú tantárgyat hirdethetne meg. Ennek feltétele, hogy az adott tantárgy felelőse habilitált oktató legyen, ami szintén szerepel a kitűzött célok között. Tudományos és oktatási tevékenységünk természetesen nem korlátozódik a Soproni Egyetem hallgatóira. Fogadunk gyakorlatos diákokat, szakdolgozókat, önkénteseket az ország minden részéről, különböző egyetemekről természetvédelmi mérnök, biológus, agrármérnök diákokat. Egyes témákban rendszeresen érkeznek külföldi hallgatók is. Legutóbb egy lepke jelölés-visszafogással foglalkozó oxfordi diákunk volt. Meghívott előadóként szintén az ország számos egyetemén tartunk órákat, és szakmai továbbképzés keretében más nemzeti parkok számára is átadjuk az általunk megszerzett ismereteket.

Fotózás és a vadászat a szenvedélye

2012-ben elnyerte Az év ifjú természetfotósa díjat

A soproni Kurucz Ádám még középiskolás volt a Berzsenyi-líceumban, amikor nem hétköznapi felvételeivel kiérdemelte hazánk, s egyben a közép-európai régió legrangosabb szakmai elismeréseinek egyikét, Az év ifjú természetfotósa – 2012 díjat. A természet szeretete kiskorától elkíséri.

– Hogyan is kezdődött utad a sikerhez? – kérdeztük Kurucz Ádámot, aki most a budapesti Állatorvos-tudományi Egyetem hallgatója.

– A természet szépségét, csodálatos növény- és állatvilágát kiskorom óta élvezem,

s ezt életem egyik legnagyobb ajándékának tartom. Szülővárosom, Sopron páratlan természeti adottságokkal rendelkezik! Gyerekkoromban sokat kirándultunk, amely órákat szüleim, nagyszüleim arra használták

fel, hogy megismertessenek a természet csodáival. Mondhatni ebben nőttem fel. Megragadott a virágok és az állatok különleges világa, ez az érzés azóta is bennem él.

– Nagypád, Nagy Csaba nemcsak diplomás erdőmérnök, mérnöktanár, hanem fotóművész is, aki 2002-ben kiérdemelte Az év természetfotósa díjat.

– Igen, neki nagy szerepe van abban, hogy már kiskoromban rákaptam a természetfotózásra. Ahogy jártam tudtam, mentem

vele a túráira. Ha elfáradtam, a nyakába vett, s arra is emlékszem, hogy mindig magamnak követtem a fényképezőgépet. Alig lehettem 3–4 éves, amikor megengedte, hogy én állíthassam élesre az optikát. Ennek roppant mód örültem. Szelíd szavakkal avatott be a fotózás rejtelmeibe, s mindig örült, dicsért, ha valamit jól csináltam. A fotózás a hobimmá vált, s nyomdokait követve, természetfotóimból én is rendszeresen küldtem pályázatokra. Felejthetetlen emlék, amikor 2006-ban, még általános iskolásként „Az év természetfotósa” második helyeztettem lettem ifjúsági kategóriában, hat év múlva pedig első díjat nyertem. Csendes vadászat címmel 2008-ban közös kiállításunk volt nagypámmal a soproni Pannonia Hotelben, majd 2012-ben a Liszt-központban, valamint a megyei vadásznapi Szanyban. Büszke vagyok arra is, hogy a Soproni Egyetem

Lignum Látogatóközpontjában a képeimből állandó kiállítás látható.

– Könyv alakban is marandandóak lettek a legsikerültebb felvételeid.

– Valóban, számos, „Az év természetfotói” című albumban szerepeltek fényképeim. A fotózás mellett az előkészítő munkát is szerettem, megfigyelést, lessátor készítését, hogy minél közelebb jöhessen hozzám a vad. Időközben – nagypámhoz hasonlóan – a vadászzal is megismerkedtem, ami sok tekintetben hasonlít a fényképezéshez. Az a hangulat jellemzi a fotózást, ami a vadászatot is: heteken át kell járni-kelni, cserkelni, hogy rátaláljunk, s megfigyeljük az állatot, s hogy elkapjuk a legjobb pillanatot.

– Egyetemistaként mennyi időd marad fotózásra?

– Komolyan veszem a tanulmányaimat, ezért sokkal kevesebb időt fordíthatok hobbijaimra, mint szeretném, de nagyon várom, hogy minden lehetséges alkalommal hazajöhessenek

Foto: Kisalóid – Magasi

Kurucz Ádám

Sopronba, s ismét fotózhassam a természet megkapó pillanatait. A vadállatok közül a vaddisznó az egyik kedvencem, emiatt különös öröm számomra, hogy az egyetem biokémiai intézetében bekapcsolódhattam egy vaddisznóenzim-kutatásba, és e témában készülő tudományos diákköri munkámhoz a mintavétel a vadászattal is összeköt.

Fotók: Kurucz Ádám

Kihagyhatatlan látnivalók a téli hónapokra

Bár a téli hónapokban ritkábban indulunk útnak, de a természet szerelmeseinek bátran ajánljuk a Fertő–Hanság Nemzeti Park látnivalóit, kirándulóhelyeit és programjait. Most a tájvédelmi körzetek téli kínálatából válogattunk.

Szigetköz

A Szigetközben a hidegebb hónapokban is különleges túraútvonalakat ajánlhatunk. Aki még ilyenkor is vállalkozik egy kis kerékpározásra, annak jó úti cél lehet a Kisbodaktól Dunaszegig vezető 20 kilométer hosszú Szigetközi Természetvédelmi Bemutató Útvonal. A tanösvény öt települést érint, ahol nem csak melegedni érdemes megállni ilyenkor, hiszen a kitáblázott útvonal a Szigetköz kialakulásáról, vízrajzáról, faunájáról és flórájáról nyújt információkat. A bátrabbak még télen is lemerészkedhetnek a vízpartra – a szigetközi ágrendszer varázslatos látványt nyújt a csendesebb hónapokban is. A Szigetköz szívében található Lipót a termálfürdője miatt is kedvelt úti cél lehet a hűvösebb napokban. De ha már ott járunk, tegyük

egy sétát a községet északról határoló Holt-Duna partján, amit az itteniek Morotva-tónak neveznek. A holtmeder partján a vízi madarak és a mocsári növények gazdag palettája megfigyelhető, akár még télen is. A Szigetközi Tájvédelmi Körzet tanösvényét is kijelölt a területen, ahol esőbeálló, pihenőhelyek és madárlesek segítik a turistákat.

Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet

A Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet egyik kihagyhatatlan látványossága az Erebe-szigetek vadregényes vidéke. Gönyű és Nagyszentjános között van ez a csodaszép hely, ahol úgy érezhetjük magunkat, mintha a civilizációtól teljesen távol lennénk, ahol az ember nem dúlta fel a tájat, nem formálta maga képére a vidéket... Pedig

A Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet egyik kihagyhatatlan látványossága az Erebe-szigetek vadregényes vidéke.

valójában nem így történt. Az Erebe-szigetek néven ismert és kedvelt kirándulóhely ugyanis a Duna szabályozásának eredményeként jött létre – titokzatos zátonyokkal, meredek partoldalakkal és rejtélyes holtágakkal. Nem a védett növényfajok és a ritka költőmadarak miatt keresett ez a hely, inkább maga a táj szépsége a vonzó: telente zúzmárás ligetekkel, jégszilánkos kavicszátonyokkal, itt fészkelő barnakánya-sereglettel. Aki távcsővel érkezik, az megfigyelhet persze többféle récét (kercerécét és kontyos récét) is, a sasszeműek pedig akár rétisast is láthatnak a szigetek fölött körözni. De menjenek el inkább személyesen, és akkor biztosan megértik, a Kisalföld olvasói 2008-ban miért választották az Erebe-szigeteket a megye hét természeti csodája közé.

Soproni-hegység

A Soproni-hegység különösen népszerű a téli túrázók körében – nem véletlenül. Jól jelzett ösvényein és tematikus útvonalain sokfelől és sokfelé elindulhatunk: akár rövidebb családi erdei sétára, akár hosszabb bakancsos útszakaszokra vállalkozhatunk. A Sopron feletti erdők egyik legkedveltebb kirándulóhelye a Károly-magaslat, ahol az idei évben sok új beruházás megvalósult. A Tanulmányi Állami Erdőgazdaság Zrt. jóvoltából új ökoturisztikai látogatóközpont épült a Károly-kilátó szomszédságában. A Kőhalmi Tamás nevét viselő vadászati múzeum valójában az erdő megszerettetésére vállalkozik – ingyenesen. A házban jól felszerelt büfé is üzemel az év szinte valamennyi napján, a térítésmentesen megtekinthető kiállítások mellett pedig

jól felszerelt és barátságos oktatóterem is szolgálja a természetvédelmi és erdészeti nevelést. A múzeum mellett szabadon használható erdei játszópark is létesült, ahol lehet drótkötélen csúszni, rönkön járni, vagy éppen az erdő terményeit megfigyelni.

Aki pedig inkább zárt termi programokat keres a

nemzeti parkban ezekben a hónapokban, az december 10-én szombaton ki ne hagyja Sarródon a Kócsagvárban meghirdetett hagyományos adventi vásárt. Hamisítatlan tájjellegű ízekkel, kézműves ajándéktárgyakkal és sok természetbarát kísérőprogrammal készülnek a szervezők.

A szigetközi ágrendszer varázslatos látványt nyújt.

Új látogatóközpont épült: a Kőhalmi Tamás Vadászati Múzeum az erdő megszerettetésére vállalkozik – ingyenesen.

Őrzik a múltat, átadják az értékeket

Tizenegy éve nyitotta meg a sarródi önkormányzat a tájházat a Szeder utcában. A Tömördi család egykori otthona azóta nemcsak a falu közösségi rendezvényeinek kedvelt helyszíne, hanem a térség gazdálkodását és kézműves hagyományait bemutató, megőrző és ismeretátadó központja is.

A tájház berendezése Sarród, Fertőújlak és Nyárliget lakosainak önzetlen adományaiból gyűlt össze, de a folyamat még nem ért véget.

– A gyűjtés folyamatos, szeretnénk, ha a térségre jellemző írásos és tárgyi emlékek nem vesznének el. Mi nem csak megőrizzük, meg is mutatjuk a látogatóknak – mondja Kemenár Katalin művelődésszervező, a tájház vezetője. Programjaik messze túlmutatnak a település határain, a sarródi ünnepek mellett ide április elejétől szeptember végéig érdemes benézni. Az 1900-as évek elején épült házban a 30-as évek berendezéseit úgy helyezték el, mintha a háziak épp csak kiszaladtak

volna a pajtába, de bármikor betoppanhatnak. Ott van az ünneplő csizma a sarokban, a vállkendő az ágy végében, a csipkés

zsebkendő a Mária-kép mellett a komódon...

A konyha kemencéjébe bizony ma is be-befűtenek, a másik szobában pedig a Sarród határában talált régészeti leletekből vitrinekben látható egy válogatás. A falu határában talált és kiállított gazdag leletanyag a kelta kortól a római emlékeken át a középkor végéig terjed.

A sássodrás és gyékényszövés fő háziipari

tevékenység volt Sarródon és a Fertő partján, az ügyes használati eszközöket varázsoltak a természet ajándékából. Szatyor, lábtörő, falvédő is készült – és készül ma is, hiszen a tájházban szívesen megmutatják a fogásokat az érdeklődőknek.

– Nem pusztán bemutatjuk kincseinket. Fontos küldetésünk, hogy ne csak statikus kiállításokkal,

hanem régi hagyományokat felidéző, igazi közösségteremtő programokkal állítsunk emléket elődeinknek. S amit tudunk, tovább is adunk – fogalmaz Kemenár Katalin. Óvodás és iskolás csoportok, családok hajoltak már elmélyülten a tájház asztalai fölé, és sodorták lelkesen a sást, hogy alátétet kössenek belőle. Itt tartalommal töltik meg nemcsak az ünnepeket, hanem az elődeink életében ünnepszámba menő jeles napokat is. Rendeznek disznóvágást és aratófesztyűt, megtartják a hagyományos húsvét, pünkösdi, advent ünnepét. Bemutató előadások és beszélgetések elevenítik fel a régi idők mezőgazdálkodását. Nyáron a résztvevők közösen szalmafonást tanulnak, aratókoszorút készítenek. Ősszel a kukoricához köthető szokások elevenednek meg a tájházban. Közös kukoricamorzsolás az udvaron, csuhézás, csuhétárgyak készítése a program,

s közben milyen jó közösen énekelni.

Minden évben külön készülnek a gyereknakra, a világörökség napjára, a múzeumok éjszakájára. De ha épp nem is ünnepeket, akkor is érdemes betérni ide, a nagyszüleink, dédszüleink világába, s megismertetni az egykori Fertő-parti életet a következő generációkkal is. A Fertő–Hanság Nemzeti Park Igazgatóság sarródi-kócsagvári és a mekszikópusztai központi oktatóközpontjaiban erdei iskolai foglalkozásokon és nyári táborokban részt vevő diákcsoportok heti programjaiba is beépült a sarródi tájház.

NYITVA TARTÁS

Áprilistől szeptember végéig, keddtől szombatig 9 és 17 óra között, de előzetes bejelentkezés esetén ettől eltérő időpontban is.
tajhaz@sarrod.hu
+36 70 456-8037

Kemenár Katalin művelődésszervező: Programjaink messze túlmutatnak a település határain.

Ökoturisztikai programok és látnivalók minden évszakban

A Fertő–Hanság Nemzeti Park nagy hangsúlyt fektet arra, hogy az érdeklődők valóban természetközeli élményekhez jussanak – természetesen úgy, hogy közben az élővilág is háborítatlan maradjon. Programjaik érdekesek, izgalmasak, sok esetben egyedülállóak – és mindig tanulságosak.

Forok: FHN

Több speciális, évszakhoz, illetve napszakhoz kötődő programot kínálnak egész éven át, csoportokat és egyéni érdeklődőket is fogadnak.

– Az évszakoknak megfelelően állítjuk össze ökoturisztikai programjainkat. Csoportokat és egyéni érdeklődőket is fogadunk – mondja előljáróban Goda István, a nemzeti park ökoturisztikai és környezeti nevelési osztályának vezetője. Kínálatuk egyik alapját képezik a bemutatóhelyek. A **lászlmajori bemutatómajorság és látogatóközpontban** a régi magyar háziállatfajtákat lehet megnézni. Itt kaptak helyet a Fertő és a Hanság tájegységeire egykor jellemző hagyományos gazdálkodási formákat, valamint az állattenyésztéshez kapcsolódó és mára már elfeledett régi magyar mesterségeket ismertető kiállítások, képi és tárgyi emlékekkel gazdagon kiegészítve.

A fogadótér folyosóján a Fertő-táj és a Hanság természetvédelem-történeti kiállítása látható.

Fertőújlak szélén található a **Csapody István Természetiskola**, ami a nemzeti parkban folyó környezeti nevelés bázishelye, de érdekes kiállításaival és kényelmes vendégszobáival a nemzeti parkba látogató kirándulócsoporthoz is kedvelt úti célja.

A Kapuvártól hét kilométerre fekvő kis településen, **Öntésmajorban** a Hanság élővilága című kiállítás megújult, interaktív elemekkel kibővített kiállítótermei várják az érdeklődőket, a bemutatóhely udvarán további ismertetőtáblákat és a múltat idéző régi gőzgepeket láthat az erre járó.

A nemzeti park központi épülete, a **Kócsagvár** kirándulócsoporthoz és családok kedvelt szálláshelye, a folyosóján található kis boltban az ajándéktárgyak mellett nemzeti parki termékek, például szürkemarha- és bivalyszalámi is kapható, sőt ugyanitt akár a meghirdetett programokra is regisztrálhatnak.

– A látogatók körében kedvelt és talán legismertebb programunk a kenu-túra a Fertő nádasában. Igazán vadregényes utazás ez, miközben a tavon és a nádas mocsárban élő állatfajok egy része is megfigyelhető az evezés során. Aki nem akar vízre szállni, az gyalog is kirándulhat velünk a Fertő szikes tavai mentén vagy a Hanságban, Hany Istók birodalmában. Túrákat

szervezünk a Soproni, a Szigetközi és a Pannonhalmi Tájvédelmi Körzetekben is. A nemzeti park arra kijelölt területei bejárhatók kerékpárral, illetve lovas kocsival is – sorolja a lehetőségeket Goda István –, az önálló kirándulások során a kiépített kilátók és a táblákkal ellátott tanösvények segítik a vendégek élményszerzését.

– Kiseb csoportoknak vagy egyéni érdeklődőknek ajánljuk a hajnali madárléseket, a magyar, valamint az osztrák oldali védett területek élővilágát bemutató túráinkat, amikhez szakképzett vezetőket adunk. Népszerű lehetőség a nemzeti parkban a szolárhajós kirándulás. A napelemmel működő hajóink környezetbarát közlekedési eszközök,

nem zavarják az élővilágot, csendesek. Kettővel dolgozunk, egyre tíz személy fér fel. Aki akar, még horgászhat is nálunk, persze csak az erre alkalmas helyeken – folytatja a szakember.

Több speciális, évszakhoz, illetve napszakhoz kötődő programot kínálnak egész éven át, összeírni is nehéz, milyen érdekességekkel ismertetik meg a fogékony látogatót: a vadludak esti behúzása, az északi tollas vendégek vagy a denevérek, az éjjeli lepkék vagy a csillagos égbolt megfigyelése mind egy-egy felejthetetlen élmény ígérete. De szerveznek túrát szarvasbögés idején, geotúrát ősmaradványgyűjtéssel Fertőrákos környékén, őszi gombaismergető sétát és bakancsos

kirándulásokat is. Bár a téli hónapokban csakúgy, mint a természet, a nemzeti park szabadterei programjai is pihennek kicsit, már most érdemes ismerkedni a lehetőségekkel a honlapon (www.ferto-hansag.hu).

De a csendesebb időszak sem jelenti azt, hogy szünetlenének az ökoturisztikai programok. A bemutatóhelyek többsége egész évben látogatható, ezenkívül novemberben és decemberben is tartanak távcsöves csillagászati bemutatókat Fertőújlakon, a Borsodi-dűlő kilátótornyában. December 10-én pedig adventi vásárt tartanak a sárródi Kócsagvárban kézműves kirakodóverséssel, családi programokkal, játszóházzal, adventi dallamokkal, sütiillattal és meghitt hangulattal.

Témapark Fertőrákoson: évmilliók tanösvénye

A Fertő tó vidékének egyik legnépszerűbb látványossága a fertőrákosi barlangszínház és a kőfejtő, ami a 2013-ban kezdődött és 2015 nyarán befejeződött beruházás jóvoltából egy témaparkkal is gazdagodott. A tematikus park a barlangban és a felszínen is évmilliók nyomába vezet.

A Fertő környékén évmilliókkal ezelőtt a Pannon-tenger hullámzott.

Mészvázú állatok, csigák, kagylók maradványaiból alakult ki az itt bányászott

úgynevezett lajtmészke. A tengeri üledékből képződött mészkövet már a rómaiak is bányászták a Fertő partján, a XIII. században pedig a szerzetesek innen vitték az építőanyagot például a lébényi templom építéséhez. A kőfejtő csúcsideje a XIX. században volt, rákosi mészkőből épült fel számos soproni és bécsi épület.

Az egykori kőfejtő ma népszerű turisztikai látványosság. Hatalmas üregei, alagútjai lenyűgözőek. A kőfejtő belsejében interaktív témaparkot hoztak létre, a kőbánya kialakulásának történetét, a kőzetek keletkezését, az egykori Pannon-tengert bemutató felületekkel. Különösen látványos a hatalmas sziklafalra vetített film a korabeli élővilág animációival. Egy hatalmas őscápa állkapcsába is belekukkanthat a látogató. A kiállítás két nagyobb egységre válik szét. Az egyik az őslénytani bemutató, amely a területen fejtett lajtmészke keletkezésének körülményeivel foglalkozik. Itt van az életnagyságú ősbálna, az őscápa, az ősdelfin rekonstrukciója, vannak fosszília-másolatok, valódi kővületek, gerinces és gerinctelen ősmaradványok is. A másik rész a lajtmészke hasznosításával foglalkozó egység; a kőbányászat csarnokában

Forok: Kiszalóid – Magasi

Az egykori kőfejtő ma népszerű turisztikai látványosság.

és a kőfaragás csarnokában a mészkő fajtáival lehet megismerkedni.

De nem csak bent, kint is érdemes körülnézni. A barlang tetejéről csodálatos kilátás nyílik a környékre, a tóra. A kőfejtő területén alakították ki a Sziklai Benge Tanösvényt, amely a környék jellegzetes virágjáról, a hazánkban csak itt élő sziklai bengéről kapta nevét. A sétaút elsősorban a fertőrákosi kőfejtő, másodsorban a Fertő-melléki-dombsor

és a Fertő–Hanság Nemzeti Park természeti értékeit mutatja be. A kilátóponthoz kialakított tematikus bemutatóhelyek segítségével megismerhetők a fontosabb élőhelyek, az ösvény mellett előforduló védett növény- és állatfajok, a jelenlegi és a múltbeli tájhasználat. A tanösvényt fél óra alatt be lehet járni, információs táblák segítenek a pannon lejtősztyeppre jellemző állat- és növényvilág megismerésében.

Forok: Kiszalóid – Magasi

Az őslénytani bemutató a lajtmészke keletkezésének körülményeivel foglalkozik.

